

mföö

Vetenskapsmagasinet

Meddelanden från Åbo Akademi

Mars 2015

Nr 2

”

Alla i Finland börjar nu vara krismedvetna och då fokuseras diskussionen lätt på ekonomi och på skattefrågor medan mindre plats ges för en just i den här situationen så viktig värdediskussion.

Insnöad valdebatt?

VALGALLUPAR BEHÖVS, MEN MÅSTE SÄTTAS PÅ PLATS | PENGAR INTE IDEOLOGI STYR NU
RYSSLAND HAR INTE UPPNÅTT SINA MÅL | VÅRT POLITISKA NARRATIV BINDER OSS | YOGA

Oppositionen mördas

DEN RYSKE politikern Boris Nemtsov mördades medan arbetet med detta nummer av *MfÅA* pågick. Nemtsov mördades utanför Kreml.

Peter Kadhammar på Aftonbladet beskriver Nemtsov som en av de få som stod mellan Vladimir Putin och en fullständig rysk diktatur.

I Svenska Dagbladet citeras Vladimir Milov, en av Nemtsovs närmaste samarbetspartners, att det enda sättet för förövarna att veta att Nemtsov efter middagen på GUM-varuhuset beslöt sig för att gå hem till fots var om man avlyssnat middagen. GUM-varuhuset finns intill Röda torget. Milov skriver att man knappast behöver fråga vem som kan avlyssna folk invid Röda torget.

I Huvfudstadbladet citerar Anna-Lena Laurén (som intervjuas i denna tidning) den oberoende ryske säkerhetspolitiske experten Pavel Felgenhauer. Felgenhauer säger att det sannolikt är element ur Putins säkerhetstjänst som mördat Nemtsov – utan Putins tillstånd. I rysk mainstreammedia utgår man dock från att det är Ukraina som ligger bakom mordet – för att piska upp en opinion mot Putin.

MARCUS PREST

Foto: Wikimedia Commons

intro

Det säkerhetspolitiska läge som existerade i Europa innan den ryska invasionen av Krim för ett år sedan kommer inte tillbaka. Det säger alla experter som *MfÅA* pratat med inför detta nummer.

EN SAK SOM slår en när man intervjuar människor som är anställda av vårt samhälle för att tänka och arbeta med försvaret är att det finns en militär verklighet: En hel mer eller mindre dold infrastruktur och kultur med daglig verksamhet som existerar parallellt med det civila livet varje dag. Den här parallella verkligheten finns till utifall att.

Det är detta "utifall att" som närmar sig vardagen när man ser vårt grannland Ryssland agera labilt, gå in i Ukraina, uppträda hotfullt mot oss, mot våra grannländer, samtidigt som medlemmar i den redan hårt marginaliserade ryska oppositionen mördas.

FÖRUTOM RYSSLAND pratar vi i detta nummer om valgallurar och vår debattkultur. Och avsaknaden av relevant debatt inför riksdagsvalet. En möjlig Nato-debatt är reducerad till ja eller nej men rätt så lite sägs om vad Nato skulle innebära och få verkar granska vårt Vinterkrigs-narrativ som vi fortfarande håller igång när vi tänker på vårt försvar.

Utan att karikera mycket verkar frågorna inför valet handla om vilken storlek nedskärningarna i välfärden ska ha (men inte vad som ska sparas bort och vad som ska prioriteras och hur), vilka skatter som ska sänkas och höjas. Vi pratar inte om hurudant samhälle vi vill ha och hur vi ska skapa det. Det är inte en fråga som enbart handlar om pengar.

I DETTA nummer kollar vi också på fri programvara och till sist har vi två uppslag om yoga som kan vara en sysselsättning för den som har rätt temperament. Eller kanske något för den som känner att den inte har det.

Redaktör

Marcus Prest

mfåa

MEDDELANDEN FRÅN ÅBO AKADEMI

REDAKTION	NICKLAS HÄGEN, chefredaktör tfn: (02) 215 4693 e-post: nicklas.hagen@abo.fi MARCUS PREST, redaktör tfn: (02) 215 4715 e-post: marcus.prest@abo.fi BENJAMIN ALM, redaktör e-post: benjamin.alm@abo.fi
WEBBREDAKTÖR	PETER SIEGFRIDS tfn: (02) 215 4882 e-post: peter.siegfrids@abo.fi
REDAKTÖR I VASA	ARI NYKVIST tfn: (06) 324 7452 e-post: ari.nykvist@abo.fi
ADRESS	Åbo Akademi Domkyrkotorget 3 20500 Åbo
E-POST	meddelanden@abo.fi
WWW	www.abo.fi/meddelanden
ANSVARIG UTGIVARE	THURID ERIKSSON, kommunikationschef tfn: (02) 215 4124 e-post: thurid.eriksson@abo.fi
GRAFISK FORM	PETER SIEGFRIDS
TRYCKERI	Tidningen trycks av tryckeri FRAM och upplagan är 4 800 ex.

ISSN 2341-9644 (print)
ISSN 2341-9652 (online)

© Kommunikationsenheten vid Åbo Akademi 2014

Meddelanden från Åbo Akademi utges ut av Åbo Akademi. Tidningen utkommer månatligen under läsåret och sänds till huvuddelen av akademins anställda samt bla till massmedia, till universitet och högskolor i Norden, till kommuner, bibliotek och gymnasier i Svenskfinland, till medlemmar i Akademiföreningen Åbo Akademiker r.f. och till ett stort antal personer verksamma inom politik, förvaltning och näringsliv.

32

16

Omslagsbild: Insöad valdebatt?
Foto: © Wikimedia Commons.

ARTIKLAR

- 11 Valgallurar behövs, men måste sättas på plats**
Inför val skapar medierna rubriker på mycket små förskjutningar i förväntat valresultat som syns i gallurar. Galluparna äter också upp mycket av utrymmet för politisk diskussion.
- 14 Nya recept för aptitretande valdebatt**
Valdebatten präglas av en alternativlöshet. Det saknas en värdediskussion om vad vi vill med vårt samhälle och vad konsekvenserna av de förutspådda nedskärningarna blir.
- 18 Pengar, inte ideologi styr nu**
Det vi ser hända i Ryssland är ett kolonialväldes avvecklande, säger professor Li Bennich-Björkman. Pengarna och marknads ekonomin har ersatt ideologin i Ryssland.
- 20 Efter ett år av krig är målen inte uppnådda**
Ryssland vill ordna världen i intressesfärer enligt 1800-tals modell. Då kommer mindre stater i kläm.
- 24 Vårt politiska narrativ binder oss**
Försvarsbloggaren James Mashiri säger att den kollektiva berättelsen vi berättar om oss själva i relation till Ryssland hindrar oss i diskussionen om vårt försvar.
- 28 Fri programvara**
Varför betalar man för kommersiella programvaruprodukter när det finns gratis alternativ? Akademilektor Jerker Björkvist konsulteras.

- 30 Yoga i öst och väst**
Den moderna yogan är en transnationell kulturell företeelse. Men vad är modern och vad är klassisk yoga? Och hur skiljer man dem åt?

NYHETER

- 08 Snabbenkäter via nätet i valundersökning**
Åbo Akademi är idag den största och ledande aktören inom den akademiska valforskningen i Finland.

KOLUMNER

- 10 V för Varoufakis**
Johan Meriluoto beskriver paradoxerna i eurotrojkans politik mot Grekland.
- 35 Djur och kapitalism**
Enligt lagen är djur saker, skriver Nana Blomqvist i sin kolumn om vårt utnyttjande av djur.

ÅA-AVHANDLING OM BYTESDJURS ÖGON-FLÄCKAR FICK PRIS

KARIN KJERNSMOS doktorsavhandling "Anti-predator adaptations in aquatic environments" har belönats som bästa doktorsavhandling 2014 inom ekologi och evolutionsbiologi.

Priset delades ut 10 februari 2015 vid Oikos Finlands stormöte "Finnish National Ecology Meeting" vid Jyväskylä universitet.

Kjernsmos doktorsavhandling i miljö- och marinbiologi vid dåvarande institutionen för biovetenskaper vid Åbo Akademi handlar om ögonfläckars skyddande funktioner mot rovdjur.

Kjernsmo disputerade i april 2014. Hennes handledare var **Sami Merilaita** och examinator professor i ekologi och miljövetenskap **Kai Lindström**. Lindström är nöjd över utmärkelsen.

– Det är fint! Karins avhandling förtjänar verkligen priset, som tilldelades henne av

en enhällig jury. Dessutom är det ett fint erkännande för den delen av miljöbiologi som vi sysslar med vid vår enhet vid Åbo Akademi, säger Lindström.

Mera information om avhandlingen på: <http://www.abo.fi/public/News/Item/item/8439>

TRE VID ÅA FINANSIERAS AV SUOMEN KULTTUURIRAHASTO

STIFTELSEN SUOMEN kulttuurirahasto har beviljat en rekordhög summa i bidrag på sin årsfest den 27 februari 2015. Stiftelsen delade ut totalt 23 miljoner euro.

Tre stipendiemottagare är forskare vid Åbo Akademi: M.A. **Alessandro Tadei**, psykolo-

gi, får 6 500 euro för doktorsavhandling inom "päättöksentekotuen kehittämistä ja jakamista lasten seksuaalisen hyväksikäytön tutkimuksissa". M.Sc. **Mirja Palo**, farmaci, får 24 000 euro för doktorsavhandling inom "printattavien lääkkeiden konstruointi" ur fonden Elli Turusen rahasto. M.Sc. **Guopeng Yu**, ekonomi, får 12 000 euro för doktorsavhandling inom "kiinalaisten turistien sosiaalisen median käyttö älypuhelimilla" ur fonden Hotelli- ja ravintolaneuvoston rahasto.

Av bidragen beviljades hälften till konst, hälften till vetenskap. Totalt 1 018 personer, grupper och samfund beviljades understöd.

Listan med alla som fått bidrag finns på adressen: <https://apurahat.skr.fi/myonnot>

HUMAN RIGHTS CULTURAL DAY SUCCÉ IGEN

"HUMAN RIGHTS Cultural Day" ordnades vid institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi den 5 februari. Studerande och personal samlades för att tillsammans

fira mångkulturalismen vid institutet. "Human Rights Cultural Day" ordnades första gången i februari 2014 och blev då, liksom nu, en succé.

Foto: She-Ma Semsar

Jessica Rosenholm och Mikael Nygård.
Foto ÅA:s bildbank och Ari Nykvist

NYA PROFESSORER VID ÅBO AKADEMI

DOCENT, TKD Jessica Rosenholm (f. 1977) har anställts som professor i farmaci företrädesvis läkemedelsutveckling vid fakulteten för naturvetenskaper och teknik. Rosenholm tillträdde 1.1.2015. Hon efterträder professor **Pia Vuorela**.

PD Mikael Nygård (f. 1966) har anställts som professor i socialpolitik vid fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier. Nygård tillträdde 2.2.2015. Han efterträder **Gunborg Jakobsson** som avgick med pension 31.12.2014.

Det är enligt beslut av Åbo Akademi rektor, på förslag av fakultetsrådet, som professorerna tillsätts.

ERIK BONSDORFF FINALIST FÖR ÖSTERSJÖFONDENS PRIS

ÖSTERSJÖFONDEN har offentliggjort tre finalister för Östersjöfondens pris 2015. De tre finalisterna är **Jan Larsson** från Sverige, **Kai Myrberg** från Finland och **Erik Bonsdorff** från Finland.

Det är fondens styrelse som vaskat fram de tre finalisterna bland 29 nomineringar. I år kom största delen av kandidaterna från Finland och Sverige.

Priset delas årligen ut till en person eller organisation för betydelsefulla och framstående insatser för Östersjöns miljö. Priset har delats ut sedan år 1990. Det slutliga beslutet om vem som får priset på 20 000 euro tas av Östersjöfondens delegation senare under våren. Priset delas ut den 8 maj.

Jan Larsson är eldsjelen bakom initiativet Rädda Burgsviken på Gotland där han lyckats föra samman en mängd olika aktörer för att gemensamt arbeta med att rädda Burgsviken.

Ledande forskare Kai Myrberg från Finlands miljöcentral var den drivande kraften bakom Finska viken-året 2014, ett samarbetsprojekt mellan Finland, Estland och Ryssland för forskare, beslutsfattare och allmänheten.

Professor vid Åbo Akademi, Erik Bonsdorff har under 30 år arbetat med att öka förståelsen för Östersjön och varit pådrivande i debatten om åtgärder för att förbättra Östersjöns miljö.

Erik Bonsdorff. Foto: ÅA:s bildbank.

TRÄ- OCH PAPPERSKEMI

FM Petri Kilpeläinen disputerar i trä- och papperskemi fredagen den 13 mars på avhandlingen "Pressurized Hot Water Flow-through Extraction of Birch Wood". Opponent är professor **Gunnar Henriksson**, Kungliga Tekniska Högskolan KTH, och kustos är docent **Stefan Willför**.

VÅRDVETENSKAP

HVM Linda Nyholm disputerar i vårdvetenskap fredagen den 13 mars på avhandlingen *Urvilja – När livet är människans hem*. Disputationen äger rum kl. 12 i Akademisalen, Aca-demill. Opponent är professor **Dagfinn Nåden**, Høgskolen i Oslo och Akershus, och kustos är docent **Lisbet Nyström**.

DOGMATIK

TM, HuK Robert Ojala disputerar i dogmatik fredagen den 20 mars på avhandlingen *Nåden och gåvan i Philipp Melanctons rättfärdiggörelselära 1521–1535*. Disputationen äger rum kl. 12 i auditorium Armfelt, Arken. Opponent är professor **Risto Saarinen**, Helsingfors universitet, och kustos är professor **Gunnar af Hällström**.

TEKNISK KEMI OCH REAKTIONSTEKNIK

DI Antonina Kupareva disputerar i teknisk kemi och reaktionsteknik måndagen den 23 mars på avhandlingen "Silicon-containing Species in Used Lube Oil Re-refining". Disputationen äger rum kl. 12 i Auditorium Ringbom, Axelia. Opponent är professor **Timo Repo**, Helsingfors universitet, och kustos är professor **Dmitry Murzin**.

SLÖJDPEDAGOGIK

PeM Janne Elo disputerar i slöjdpedagogik fredagen den 27 mars på avhandlingen *Företagsamhet i skola och utbildning. Lärares tankar om förutsättningar att nå målen i temaområdet Deltagande, demokrati och entreprenörskap*. Opponent är professor **Bjørn Magne Aakre**, Høgskolen i Telemark, och kustos är professor **Christina Nygren-Landgårds**.

GEOLOGI

MSc Amelie Beucher disputerar i geologi onsdagen den 8 april på avhandlingen "Spatial Modeling Techniques for Mapping and Characterization of Acid Sulfate Soils". Disputationen äger rum kl. 12 i auditorium I, Geologicum. Opponent är professor **Mogens Humlekrog Greve**, Aarhus universitet, och kustos är professor **Olav Eklund**.

Snabbenkäter via nätet i nationell valundersökning

Det finländska rösträttsbeteendet veckorna innan valet granskas med hjälp av fasta väljarpaneler och regelbundna snabbenkäter.

TEXT & FOTO: ARI NYKVIST

Sedan valet 2003, har Åbo Akademi haft en viktig roll i det nationella valforskningskonsortiet i samband med riksdagsval. Institutet för samhällsforskning (Samforsk) som numera hör till fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi (FSE) har under ledning av professor **Kimmo Grönlund** huvudansvar för genomförandet också av årets valundersökning. Grönlund är ordförande för Finlands valforskningskonsortium, ett samarbete mellan valforskarna vid Åbo Akademi, Tammerfors universitet och Helsingfors universitet som Justitieministeriet gav 200 000 euro för att utföra valundersökningen.

Den nationella valundersökningen genomförs nu för fjärde gången. Den görs som besöksintervju med drygt 1 200 svarspersoner runtom i landet som får ett personligt besök av en person som intervjuar dem. Statsvetarna vid Åbo Akademi har genom ett systematiskt arbete och med hjälp av resurser från toppenheten i demokratiforskning (2006-2014), byggt upp en alltmer uppskattad expertis inom val- och väljarforskning.

– ÅA-forskarna är idag den största och ledande aktören inom den akademiska väljarforskningen i Finland, säger Kimmo Grönlund.

eOpinion 2015 utvecklar nya analysmetoder

Valforskarna vid Samforsk gör i år i samband med valet dessutom en skild elektronisk panelundersökning med namn eOpinion 2015. Specialforskaren **Kim Strandberg** vid Åbo Akademi i Vasa ansvarar för panelen. Dessutom hör professorerna Kimmo Grönlund och **Åsa Bengtsson** samt forskarsassistenter

Thomas Karv i Vasa och **Mikko Leino** i Åbo hör till projektet.

– Nätet är en alltmer central informationskälla och utgångspunkt för väljarna och partierna inför val. Att analysera nationella val med hjälp av en elektronisk panelundersökning i flera olika omgångar, ger oss som valforskare ny och viktig information om hur och varför väljarna tycker och tänker på ett visst sätt inför valdagen, hur detta fluktuerar under en kort tidshorisont och hur de sedan slutligen röstar, säger **Kim Strandberg**.

För att få ihop 1200 deltagare också till e-panelenkäten eOpinion 2015, har Samforsk skickat ut 16 000 inbjudningskort till finskspråkiga och 4 000 kort till svenskspråkiga väljare runtom i landet i åldern 18-75 år. I fem skilda panelenkäter fyra veckor före och en vecka efter valet 19 april, får de cirka 1200 deltagarna via nätet svara på frågor om medievana, nya vändningar i valdebatten, syn på demokratin, reaktioner på partiernas valkampanjer och reklam med mera.

– Det gemensamma temat är helt enkelt att granska hur det finländska rösträttsbeteendet formas veckorna före valet. Och tanken är att vi till och med ska kunna se hur till exempel enskilda företags utfrågningar i tv påverkar väljarna veckorna före valdagen. Vilken betydelse till exempel centerledaren **Juha Sipilä**s familjetragedi med den plötsligt avlidna sonen har på väljarnivå. Med hjälp av fasta väljarpaneler och regelbundna snabbenkäter som utförs fem gånger med bara en veckas paus mellan dem, får vi snabbt rätt tillförlitliga svar på hur också sådana händelser påverkar väljaropinionerna.

Ännu inte vanligt i Finland

I valet 2011 då Samforsk första gången testade att göra valenkäter på nätet, kunde de sista dagarna före valdagen se en tydlig uppgång i Sannfinländarnas understöd. Kim Strandberg ser också dylika e-paneler som ett bra sätt att utveckla och modernisera de metoder man hittills använt inom valforskningen i Finland och där bland annat Sverige redan länge har använt just elektroniska väljarpa-

neler. Men det är inte alldeles lätt att få ihop tillräckligt många och olika typer deltagare.

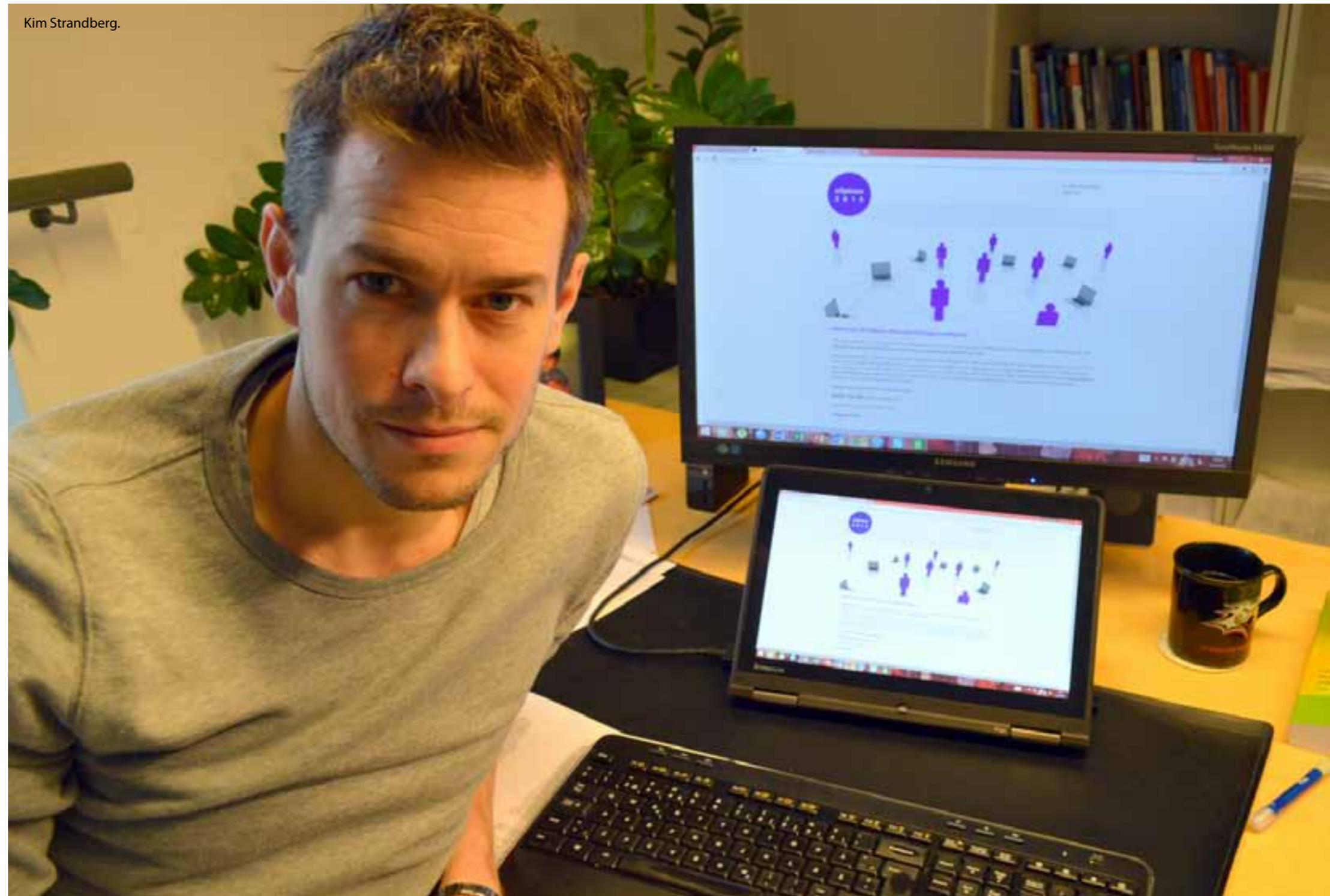
– Omkring 5 % av de som uppmanas anmäla och registrera sig på nätet i dylika enkäter brukar sedan ställa upp, så anmälningsgraden på nätet är låg. Men tanken är att vi också i Finland äntligen kunde få en permanent finansierad nationell valundersökning

där även elektroniska väljarpaneler på nätet ingår och på så sätt få mer kunskap om hur nya redskap och kanaler i den politiska kommunikationen påverkar nationella valresultat, påpekar Strandberg.

De första rapporterna från undersökningarna blir tillgängliga i höst. Undersökningens huvudrapport ges ut i bokform våren 2016. ♦

Det gemensamma temat är helt enkelt att granska hur det finländska rösträttsbeteendet formas veckorna före valet.

Kim Strandberg.

V som i Varoufakis

Översatt till ekonomispråk handlar det om att det finns krav på att grekerna fullföljer sina reformer och betalningar enligt tidigare överenskommelser, annars hotar Eurotrojkan beröva dem från möjligheten att betala kreditorerna, det vill säga dem själva, skriver Johan Meriluoto.

Att läsa nyheter om Grekland har blivit ett fascinerande åtagande. I analyser av landets ekonomiska problem och i förhandlingarna mellan den nyss invalda regeringen och eurotrojkan verkar man ständigt stöta på paradoxala beskrivningar. Den vanliga karikatyren av situationen avtecknar den grekiska finansministern hållande pistolen mot tinningen och hotar avfyra om det inte blir eftergifter i skuldbördan... varvid den tyske kollegan svarar med hot om att skjuta sig i foten. Översatt till ekonomispråk handlar det om att det finns krav på att grekerna fullföljer sina reformer och betalningar enligt tidigare överenskommelser, annars hotar eurotrojkan beröva dem möjligheten att betala kreditorerna, det vill säga dem själva. Omkring 80 procent av Greklands statsskuld ägs av euro områdets offentliga institutioner. OECD har i sin tur påpekat att Grekland varit den som efter krisen reformerat överlägset mest – samtidigt som kollapsen också varit överlägset störst.

Situationen är som att betrakta ett fotografi på en skylt vars innebörd är förbud mot fotografering. Det tar en tid för det självreferentiella budskapet att sjunka in, men väl medveten om tvetydigheten är det fortfarande oklart på vilket plan lärdomen bör införskaffas. Är det spelet eller spelreglerna vi ska granska?

Ur eurotrojkans perspektiv verkar man helst se Grekland spela bättre, enligt givna (dikterade) regler. Regelrättvisa är något som däremot alltmer dyker upp i den grekiska retoriken. Självklart handlar det inte om huruvida man brutit mot tidigare regler, det ter sig ganska uppenbart i dagsläget, utan här gäller det huruvida de nya reglerna som grekerna beordrats följa är rättfärdiga i förhållande till deras syfte. Den ekonomiska och sociala misären är en självklarhet. De lovade resultaten har uteblivit. IMF har varit tvunget att medge grova fel i sina ursprungsprognoser, prognoser som låg till grund för reformpaketets sjösättning. Och **Barrack Obama** har till och med känt sig tvungen att yttra några varnande ord om utvecklingen, eller kanske snarare avsaknaden av den. Yttermera kan vem som helst fråga sig huruvida den nya regeringen som blivit invald på ett mandat som är det motsatta från den åtstramningspolitik som förts, bör eller kan fortsätta på samma linje utan att förvandlas till en illegitim regim. En fortsättning må vara legitim ur Eurotrojkans perspektiv, men knappast längre så ur väljarkärens.

Paradoxerna blir färre om man ser på det hela som ett förstelnat disciplinerings-projekt. USA:s förre finansminister **Timothy Geithner** har åtminstone gett ammunition för en tolkning att det hela kan ha börjat som sådant. I läckta utskrifter kan vi läsa hur den förre ministern uppfattade andan i krismötet i kanadensiska Iqaluit. Kontexten är att det blivit klart att grekerna ”kokat böckerna” och försatt den europeiska banksektorn i kollapsfara (publicerad av **Peter Spiegel** på *Financial Times*). Beskrivningen förtjänar originalspråk:

”... because the Europeans came into that meeting basically saying: ‘We’re going to teach the Greeks a lesson. They are really terrible. They lied to us. They suck and they were profligate and took advantage of the whole basic thing and we’re going to crush them,’ was their basic attitude, all of them ...”

I Geithners bok nöjer han sig med att beskriva atmosfären som att man sökte rättvisa enligt ”Gamla testamentets principer”. Idag, fem år senare, ser det ut som om denna aspekt i krishanteringens börjat tära på sig själv. Det intressanta här är att det är den grekiska finansministern **Yanis Varoufakis** som varit den som effektivast blåst liv i krishanteringens politiska dödläge, inte premiärministern. Karisman, motorcykeln och läderjackan bidrar visserligen till avbilden av en sorts rockstjärna inom europolitiken. Men främst tror jag det handlar om att Varoufakis med sina uttalanden konstant låter krishanteringens motsägelser bli tillgängliga för åskådaren. Vilken annan strategi bör vi ens vänta oss av en person som beskriver sig själv som libertarian och sporadisk marxist, och vars epistemologiska utgångspunkt emanerar från en dialektisk världsåskådning? Med facit i handen står han där och plåtar förbudsskyltar som lagts upp på fåniga ställen – arkivering av oförenliga beslut i direktsändning. Visst blir det till en sorts parodi när han i finansministerroll förklarar sitt land insolvent och samtidigt klandrar oansvarigheten i Eurotrojkans fortsatta utlåning till landet. Klart att det retar gallfeber hos trojkans representanter, framförallt när dessa inte verkar ha annat att komma med än upprepningar av tidigare föresatser. Och självklart har tyska satirgrupper börjat göra musikvideor med Varoufakisfigurer i huvudroll. Med andra ord har det blivit allt svårare att ignorera defekterna i eurosystemets ekonomiska spelregler, vilket förmodligen är poängen i det hela. ♦

Johan Meriluoto är doktorand i offentlig förvaltning vid Åbo Akademi.

Valgallupar behövs, men måste sättas på plats

I takt med att riksdagsvalet i april närmar sig, publicerar massmedierna allt fler valgallupar. Det vill säga nya opinionsmätningar och väljarundersökningar. Rubriker som ”Centern rejält uppåt” eller ”Samlingspartier rasar” är inte ovanliga. Det här trots att det i gallupresultaten ofta handlar om rätt små förskjutningar till och med inom felmarginalen. Men valforskaren professor Lauri Karvonen, vid statsvetenskapen vid Åbo Akademi, välkomnar ändå de allt vanligare valgalluparna. De är nämligen lite som politiken; både på gott och ont.

TEXT: ARI NYKVIST

De ger ju medborgarna relevant information om det kommande valet och väcker samtidigt ett genuint intresse för det. Vi lever i ett informations- och forskningsbaserat samhälle så det skulle väl vara konstigt att ha viktiga politiska val utan olika valgallupar som frekvent pejar folkopinionen, säger **Lauri Karvonen**.

Men samtidigt ser han ändå potentiella problem med opinionsmätningarna. Då antalet valgallupar ökar och ibland publiceras 2–3 gånger i veckan, blir det lätt mer fokus på det politiska spelet, på vinnare och på förlorare än på själva sakfrågorna. *Horse race*-perspektivet, där hela valet mest ses som en hästkapplöpning mellan partierna, betonas för mycket. Till och med så att även politiska sakfrågor endast tas upp i skenet av hur de påverkar väljarunderstödet.

– Få fenomen och nyheter passar väl så bra in i dagens medielogik och journalistiska dramaturgi som en valgallup. Den ger färsk och enkla procentsiffror med olika större eller mindre förskjutningar mellan partierna. Och de politiska journalisterna hittar sedan nästan alltid tydliga vinnare och förlorare att sätta i rubriken. Då går det tyvärr samtidigt lätt så att också viktiga sakfrågor behandlas ur ett gallupperspektiv av journalisterna och partiernas olika grundinställningar till viktiga sakfrågor hamnar i skymundan.

Valgalluparna gör det alltså lätt för journalisterna, men svårt för väljarna att förstå olika politiska alternativ till exempel i vård- och kommunreformen. Det kan i sin tur leda till att i synnerhet yngre väljare kan se hela politiken som ett enkelt spel som man antingen kan sätta tummen ner eller upp för och som man inte mer ingående behöver

Lauri Karvonen. Foto: Benjamin Alm.

fundera på eller ta ställning till. Det som är kul och lättfattligt tas lättare fram i massmedierna och det blir lätt att hålla på vinnaren, den så kallade *bandwagon*-effekten i politiken. Samtidigt är det enligt Karvonen förstås helt rätt och riktigt av väljarna att rösta enligt sina egna subjektiva preferenser och slutsatser; alla ska och bör få rösta på sitt eget personliga sätt.

Dåligt gjorda gallupar

Antalet valgallupar är stort speciellt i Sverige där spärren på 4 % får en del väljare att rösta taktiskt för att få sin röst hörd. Också i Finland bidrar valgalluparna till att en del väljare, speciellt på valdistriktsnivå där olika partiers mandat kan vara hotade, röstar på ett mer taktiskt sätt än annars. Att som i Sverige kalla det okynnesröstning vill Karvonen inte göra, men han ser det ändå som en praktisk effekt av de många valgalluparna inför ett val.

– Det är både fel och omöjligt att begränsa antalet opinionsundersökningar inför ett allmänt politiskt val. Men de finländska gallupföretagens valundersökningar släpade länge efter i jämförelse till exempel med Sverige. Fram till mitten av 90-talet fanns det tydliga brister i hur valgalluparna utfördes, men då fler företag började konkurrera om att göra valgallupar, blev kvaliteten snabbt bättre, säger Karvonen.

Idag är galluparnas träffsäkerhet mycket bättre än på 80- och 90-talen. Det här visar också de eftervalsundersökningar statsvetarna vid Åbo Akademi har gjort sedan år 2003. Men trots att valgalluparnas resultat alltså idag är mer tillförlitliga än tidigare, är förskjutningarna mellan olika partier oftast små från gallup till gallup. Och då lock-

as journalisterna lätt att överdramatisera små förändringar som dessutom ibland ryms inom felmarginalen.

– Det finns en tendens bland våra politiska journalister att koka soppa på spik och alltså övertolka valgalluparnas resultat. Valforskare och andra statsvetare kan nog ibland lite le åt sådana för långtgående tolkningar. Men ser vi på vårens riksdagsval talar vi ju den här gången faktiskt om förskjutningar på +9 till -5 procentenheter, alltså långt över felmarginalerna.

Finlandiserad politisk journalistik spökar

Karvonen hoppas att journalisterna kunde ha lite mindre bråttom i sina resultatolikheter. Först när minst två olika opinionsinstitut valgallupar efter varandra med minst 2-3 procentenheters förskjutningar pekar åt samma håll för ett visst parti, kunde även journalisterna peka på en trend i nivåförskjutning eller spå en verklig förändring i väljarunderstödet. Det gäller här att dessutom se på både stickprovets storlek, antalet tillfrågade och hur man vägt in olika bakgrundsvariabler såsom hur de som svarat på enkäten i verkligheten brukar rösta eller inte alls gå och rösta.

– Lite generaliserat kan man säga att den finländska professionella politiska journalistiken förstördes av den långa finlandiseringsperioden ända fram till 1990-talet. Nu börjar den repa sig, men fortfarande finns det en sorts vanvördig lättja som gör att man lätt kommer med raljanta slängar och snabba analyser som saknar tillräcklig substans och bakgrund. Men det gäller visserligen också hela den politiska kulturen i vårt land.

Om professor Lauri Karvonen själv skulle få välja frågor som borde prioriteras i valdebatten, skulle dom handla om vård- och kommunreformerna, om Finlands linje i frågan om EU:s skuldkris och om vår militära säkerhet.

– Vård- och kommunreformen borde ses och diskuteras som en integrerad helhet. Ingen vill ha den och jag har medkänsla för politikererna då det ju också för journalisterna tycks vara svårt att hänga med i svängarna. Vidare måste den nya regeringen ha en konkret och tydlig linje i hur Finland ska agera då man på EU-nivå diskuterar skuldkrisen. Annars ges det ännu mer utrymme än hittills för en fortsatt populism i en viktig fråga som redan allt för länge har götts av en otydlig regering.

” Med ett grannland som under de sju senaste åren har gått in och ockuperat två andra grannländers territorium borde enligt Karvonen våra partier nu ge klart besked.

Med ett grannland som under de sju senaste åren har gått in och ockuperat två andra grannländers territorium borde enligt Karvonen våra partier nu ge klart besked. Vill de höja försvarsanslagen, borde vi få ett politiskt försvarsförbund med Sverige och vill de att vi ska gå med i Nato och när i så fall?

– Ta alltså äntligen bladet från munnen, både på parti- och kandidatnivå. Men fortfarande hörs i de flesta fall bara ett otydligt mummel eller att frågan inte är aktuell för Finlands del.

Lauri Karvonen vill understryka att det sedan grundlagsändringarna under 2000-talet där statsministerns makt kraftigt stärktes, i vältider nästan per automatik finns ett stort intresse för statsministerposten och i praktiken alltså det största partiets ordförande. Riksdagsvalet handlar på partinivå alltså också om vem väljarna vill ha som nästa statsminister.

– Det är därför intressant att Alexander Stubb länge var omåttligt populär som person och minister, men som partiledare har den populariteten inte alls synt på samma sätt. Förtrollningen har brutits, partiets understöd minskar och även som statsminister är den tidigare nästan magiska Stubb idag mycket mindre magisk.

Centern störst, SDP och Samlingspartiet jämnstarka

Efter lite påtryckning är professor Lauri Karvonen beredd att tippa väljarunderstödet för de fyra största partierna i riksdagsvalet nu i april.

– Jag tippar att Centern blir störst med 24–25%, socialdemokraterna och Samlingspartiet får båda 18–19% och sannfinländarna 13–14%. Det blir, tippar jag, den här gången alltså mycket jämnt mellan demarna och Samlingspartiet och det är ytterst svårt att idag veta vem av dem som blir det näst största partiet. ♦

Åsa Bengtsson. Foto: Robert Seger.

” Marginella förändringar presenteras ofta som verkliga ned- och uppgångar trots att de lika väl kan bero på slumpen och små förskjutningar överdrivs.

Vi behöver bättre mediebevakning av valet

En av de få valforskare i Finland som kombinerar ett kritiskt utifrånsperspektiv med ett gediget kunnande kring den ibland rätt säregna finländska politiska kommunikationen, är professorn i statsvetenskap Åsa Bengtsson vid Mittuniversitet i Sverige. Hon är docent i statskunskap vid Åbo Akademi där hon länge arbetade som forskare. På ÅA avslutar hon som bäst ett större FA-projekt om medborgarnas attityder gentemot demokratiska processer.

Precis som professor Lauri Karvonen (se ovan) påpekar professor Åsa Bengtsson att opinionsmätningar riskerar att lägga fokus på det politiska spelet snarare än på innehållet. Hon håller med Karvonen om "bandwagon-effek-

ten" som innebär att ett parti i medvind får en extra skjuts av väljare som dras med i framgångsvågen.

– Men positivt är att valgalluparna kan ses som en slags konsumentupplysning, både för väljare och partier. Partierna får en signal om att de antingen gör något rätt eller att deras politik ogillas av väljarna. Väljarna kan i sin tur bilda sig en uppfattning om hur en framtida regering kan se ut och taktikrösta utgående från det rådande läget. Vad som överväger är svårt att säga men opinionsmätningarna är här för att stanna. De går inte att förbjuda och den intressanta frågan blir därför hur de kan hanteras på bästa sätt.

Snedvrider eller hämmar då de allt fler valgalluparna själva valdebatten?

– Journalistkåren har här ett stort ansvar. Så länge tyngdpunkten i den politiska granskningen och rapporteringen ligger på vad partierna har åstadkommit och de program de för fram i valkampanjen, kan mätningarna fungera som ett välkommet komplement. Om de

däremot dominerar den politiska bevakningen blir det problematiskt.

Hur bra, till exempel källkritiskt, neutralt, nyanserat och trovärdigt, redogör massmedierna i Finland för de olika valgallupföretagens resultat?

– Rapporteringen lämnar en hel del att önska. Marginella förändringar presenteras ofta som verkliga ned- och uppgångar trots att de lika väl kan bero på slumpen och små förskjutningar överdrivs. Man är även dålig på att rapportera om hur undersökningen är genomförd, en fråga som är helt avgörande för resultatens trovärdighet. Ytterligare ett problem är att den standardmässiga rapporteringen kring felmarginall sällan

tar i beaktande att felmarginall varierar mellan stora och små partier.

Vilka tre sakfrågor vill du då som statsvetare att allra helst borde finnas med i valdebatten?

– Jag efterlyser inte specifika sakfrågor som alltid bör återkomma i debatten. Men däremot vill jag att partierna ger en tydlig bild av i vilken riktning de vill att samhället skall utvecklas i framtiden. Dessutom vill jag att de presenterar konkreta och realistiska åtgärdsprogram för hur de skall nå sin vision. Journalisternas roll är sedan att granska partiernas program, ställa dem mot varandra och bedöma trovärdigheten. Dessutom bör väljarna få rejält med information om

vad partierna har åstadkommit under den gångna mandatperioden för att kunna utkräva partierna på ansvar.

Tippa de fyra stora partiernas valresultat i procent!

– Den här frågan sätter minsann fokus på det politiska spelet men jag spelar med och gör följande tippning: C 23,3 %, SDP 18,2 %, Saml 18,0 % och SAF 15,3 %.

ARI NYKVIST

Efterlyses: Nya recept för en aptitretande valdebatt

Vad ska en bra debatt inför ett riksdagsval handla om? Det som massmedierna tycker är intressant och aktuellt eller det som politikerna, eller kanske väljarna själva, vill prata om? I Finland brukar valdebatten komma igång rätt sent och alltså bli både kort och lite blek. Och ändå finns det så mycket viktigt att prata om, såsom hur vi ska klara ekonomin eller hur vi ska förhålla oss till välfärdsstaten. Men fast valdebatten ännu inte riktigt verkar ha kommit igång på allvar och en viss politisk alternativlöshet kan skönjas, finns det fortfarande tydliga ideologiska skillnader mellan partierna. Det anser i alla fall nyutnämnda professorn i socialpolitik Mikael Nygård vid ÅA i Vasa.

TEXT OCH BILD: ARI NYKVIST

När en professor uttalar sig om samhällsfrågor såsom politiska val, är hon eller han ofta mån om att understryka att det sker endast ur professors eget ämnes synvinkel. Mikael Nygård på socialpolitiken vid Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier är inget undantag. Han ser helst på riksdagsvalet och valdebatten ur en socialpolitisk synvinkel och inte som till exempel valforskare.

– Ur den synvinkeln har valdebatten hittills till synes varit lam. Men vissa tendenser till försök att få igång en livligare debatt ser jag ändå. Såsom Ben Zyskowitz sparlista eller käbblet om det familjepolitiska paketet. En del frågor i socialpolitiken, såsom vilka nedskärningar som ska göras under nästa regeringsperiod, tycks vara så heta potatisar för till exempel både Centern och SDP, att man helst undviker dem, säger Nygård.

Nygård är inte speciellt överraskad av den åtminstone fram till slutet av februari rätt så lama valdebatten. Alla i Finland börjar nu vara krismedvetna och då fokuseras diskussionen lätt på ekonomi, på skattefrågor medan mindre plats ges för en just i den här situationen så viktig värdediskussion.

– Med tanke på Finlands svåra situation just nu, är jag inte speciellt förvånad över avsaknaden av debatt kring sakfrågor, förutom den diskussion som i viss mån har förts om tillväxt, jobb och balanseringen av

Mikael Nygård.

den offentliga ekonomin. Det är lätt att förstå att partierna ännu inte vågar spela med öppna kort, såsom att förklara var de anser nedskärningar bör ske. Men det som jag saknar är ändå en mer allmän värde-diskussion om den ökande ojämlikheten, om konsekvenserna av de i sig nödvändiga nedskärningarna och om hur vi kan värna om de äldre eller barnfamiljernas välbefinnande idag. Hur ska vi i det här svåra läget på ett så socialt hållbart sätt som möjligt balansera den offentliga ekonomin?

Nedskärningarnas sociala pris

Nygård efterlyser en bred diskussion om konsekvenserna av de pågående massiva nedskärningarna i offentliga sektorn som kommer att fortgå flera år framöver. Vilket blir det sociala priset för dessa nedskärningar och vem ska betala mest eller minst?

Enligt många statvetare har de ideologiska skillnaderna mellan våra partier minskat under de senaste 20 åren. Att väljarna inte lika lätt som tidigare kan skilja mellan färgerna på den politiska färgkartan eftersom de har flutit ihop över hela partipaletten.

– Det håller jag både med och inte med om. Överlag har skillnaderna i hur partierna ser på socialpolitiken minskat och en viss alternativlöshet har brett ut sig. Men så lever vi ju också i en annan värld idag än bara för 20 år sedan. Den globaliserade ekonomin och vårt EU-medlemskap ger mindre spelutrymme åt våra politiker, som därför inte längre vågar lova nästan något alls åt oss väljare. Den förändrade politiska spelplanen har så att säga förändrats från att tidigare varit nationell till en mer internationaliserad spelplan. Detta har gjort att de flesta västländer tvingats gå in för i vissa fall ganska radikala välfärdsstatliga reformer. Ett exempel är Storbritanniens välfärdsreform efter Camerons makttillträde 2010, men vi ser även exempel på detta i form av statens produktivetsprogram, kommunreformen och inte minst social och hälsovårds-reformen. Men samtidigt är det bara nonsens att tala om ideologiernas död. Det finns fortfarande tydliga skillnader mellan partierna bara de skulle lyftas fram i dagsljuset lite oftare och tydligare.

Ifall man väljer att se lite närmare på hur partierna agerar och taktikerar på den nya spelplanen, finner man enligt Nygård genast tydliga skillnader.

– Ta nu bara social- och hälsovårdsreformen. Där fungerar frågan om privatisering av till exempel hälsovården och äldreomsorgen som en tydlig partideologisk skiljelinje. I synnerhet för de tre traditionella stora partierna Samlingspartiet, socialdemokraterna och Centern. Också det familjepolitiska paketet, med frågan om kvotering av hemvårdstöd och begränsad dagvårdsrätt, var egentligen ett uttryck för en långdragen politisk kamp mellan olika socialpolitiska ideologier där Centern och kristdemokraterna ser det som en helig och självklar rätt för föräldrar att fritt få välja det barndagvårdsalternativ som passar dem bäst, medan till exempel socialdemokraterna och Vänsterförbundet vill att staten ska gå in och reglera det här för att få kvinnan bort från spisen och mannen att ta större familjeansvar – allt för att skapa högre sysselsättning samt ett mer jämställt samhälle och arbetsliv.

Men idag konkurrerar svåra frågor såsom familjepolitik och SOTERefomen hårt med den övergripande frågan om ekonomi, skuldsättning och pengar överlag.

– Nu ses socialpolitik mest som belastning för ekonomin medan vi ända fram till 1980-talet snarast såg det tvärt om. Också därför är det inför valet lättare att prata om nästan allt i enbart ekonomiska termer eller så om säkerhetspolitik eller invandring.

Nordiska välfärdsmodellen håller om den anpassas

Att partierna och väljarna nu skulle vara på väg att överge den nordiska välfärdsmodellen och låta marknadskrafterna helt ta över, håller Nygård inte med om. Fortfarande röstar de flesta av oss för en bibehållen välfärdsstat med den sociala grundtrygghet detta medför. Samtidigt fattar allt fler att vi inte längre kan återgå till 70- och 80-talens välfärdsstat.

– Vi måste anpassa modellen till dagens situation, för den nordiska välfärdsmodellen är fortfarande en bra ”best praxismodell” som också många företagsledare i Finland och politiker i hela Norden ofta talar sig varma för. Vår syn på socialt förtroende och de många offentliga nyttigheter såsom trygghet, bra hälsa och låg kriminalitet som modellen för med sig, är något man till och med i länder såsom England och USA ofta pekar på som triumfkort i den globala ekonomin.

Den socialpolitiska forskningen har hittat tydliga samband mellan ojämlikheter i inkomst och förekomst av olika sociala problem och till och med mellan högre grad av inkomstjämlighet och ekonomisk tillväxt, även om forskningsresultaten i fråga om det senare sambandet är mera blandade.

” Nu ses socialpolitik mest som belastning för ekonomin medan vi ända fram till 1980-talet snarast såg det tvärt om. Också därför är det inför valet lättare att prata om nästan allt i enbart ekonomiska termer eller så om säkerhetspolitik eller invandring.

– Det att vi i Norden och i Finland har fått ”humlan att flyga”, det vill säga att vi åtminstone hittills på ett ganska framgångsrikt sätt har kunnat kombinera jämlikhet med ekonomisk tillväxt, vilket i sig har genererat ett högt välbefinnande, låga inkomstklyftor och låg fattigdom internationellt sett, betyder inte att partierna kan vila på sina lagrar. Vi måste hela tiden anpassa oss till den nya globala ekonomin och partierna måste våga berätta det till oss väljare. Den senaste tidens diskussion i Finland om strukturella reformer, arbetsmarknadsregelverket och konsensusandan är exempel på detta.

Valet i Grekland är ett exempel på hur alltför snabba och ogenomtänkta nedskärningar och andra anpassningsåtgärder med färre jobb och ökad fattigdom leder till kraftiga motreaktioner. Nationalistiska, populistiska och andra ytterlighetspartier överlag lockar då lätt de missnöjda väljare som lever sitt allt hopplösare liv mitt i en ökad ojämlikhet. När det går betydligt bättre för grannen än för dig själv, är det lätt att hemfalla åt protest.

– Men tröskeln till att väljarna i Finland skulle gå ut i vilda massprotester mot en sittande regering är dock ganska hög, jämfört med andra länder. Tillräckligt många har det ändå än så länge så pass bra att de nöjer sig med att knyta handen i fickan och svära till en gång eller två. Hur går det då i det finländska riksdagsvalet enligt professorn i socialpolitik Mikael Nygård?

– Jag tippar att Centern vinner, Samlingspartiet blir tvåa och så blir det jämnt mellan SDP och Sannfinländarna. Men jag tror ändå att det senare partiet får snäppet mer röster och alltså blir trea. ♦

DET LÅTER SOM ett dystopiskt spelscenario: Ryska signalspaningsplan flyger med avstängda transpondrar över Finska viken och Östersjön och utgör en fara för civilflyget. Ryska militära transportplan, jaktplan och bombplan gör provocerande manövrar mot sina grannstater, simulerar kärnvapenanfall och anfall med kryssningsrobotar mot mål i väst. Stora återkommande beredskapsövningar hålls över hela Ryssland.

Krim är ockuperat och i östra Ukraina pågår ett krig som skördat tusentals dödsoffer. Kreml förnekar sin inblandning trots att bevisen är otvetydiga. Ryssland markerar sin närvaro vid G20-mötet i Brisbane med att skicka en örlogsstyrka. Kanonbåtsdiplomatin (eller bombflygsdiplomatin) har återvänt. Väst har infört ekonomiska sanktioner mot Ryssland, men i övrigt vet man inte hur man ska svara mot ett land vars våldsauktoritet vilar på världens största kärnvapenarsenal.

Det Ryssland vi nu ser är olikt det Ryssland vi såg i början av 2000-talet. Vladimir Putins regim spelar ett hårt spel både mot sin egen befolkning och mot sina grannstater.

I de fyra följande uppslagen följer en serie intervjuer angående läget i Ryssland och Ukraina.

TEXT: MARCUS PREST

Ryskt strategiskt Tupolev 95-bombplan över Nordatlanten möts av Typhoon-jaktplan från Royal Air Forces (brittiska flygvapnets) incidentberedskap. De moderniserade Tu-95:orna är konstruerade att bära kryssningsrobotar.

Foto: Ministry of Defence.

Bombflygs- diplomati

Pengar, inte ideologi styr nu

Det vi ser idag i Ryssland och i Rysslands agerande är ett led i Sovjetimperiets pågående upplösning. Det är ett kolonialväldes långsamma avvecklande under ganska starka konvulsioner, säger professor Li Bennich-Björkman.

TEXT: MARCUS PREST

Li Bennich-Björkman. Foto: Martin Cejje.

Rysslands president Vladimir Putin har kallat Sovjetunionens sönderfall 1900-talets största geopolitiska katastrof. Det säger något om Putins idé om Rysslands plats i världen. Putin yttrade dessa ord efter det bestialiska terrordådet i Beslan år 2005. Innan dess hade Ryssland under det tidiga 90-talet utvecklats mot ett förhållandevis demokratiskt samhälle, om än läget i landet var kaotiskt. Men åtminstone i väst fanns det ett hopp om att Ryssland skulle kunna gå samma väg som övriga Östeuropa. Det talades till och med om ett ryskt NATO-medlemskap.

Möjligheterna till ett demokratiskt Ryssland schabblades dock bort, delvis på grund av den policy som västliga ekonomiska och politiska experter som slussades in i Ryssland förordade och försökte driva, men minst lika mycket på grund av det rövarkrig som uppstod mellan

rivaliserande oligarker ur den tidigare sovjetiska nomenklaturen. Det ryska folket fick uppleva en fundamental otrygghet och djup nöd. Det fanns en beställning på en ledare av Putins typ, någon som gav stöd åt ledarskapet för det stora vacklande landet – ett ledarskap som hade sett ut som en karneval under Bors Jeltsins sista år vid makten.

Men Putin har inte kunnat ändra på att Sovjetunionen inte längre existerar. Inte har han heller lyckats förnya landets infrastruktur och industribas som fortfarande pumpar ut råvaror utan att landet själv kunnat producera konkurrenskraftiga produkter, annat än inom vapen- och rymdindustrin (vars centrala delar finns i östra Ukraina).

– Ryssland har väldiga problem med sin nuvarande identitet då man inte längre är en supermakt. Det är problem som skärpts och trappats upp under 2000-talet, och sättet Putin har styrt landet på har medfört en radikal skärpning av hur man tar itu med sin identitet. Det av Putin ledda senare kriget i Tjetjenien var en reaktion på sönderfallet. Man försöker återupprätta sitt inflytande. Bland annat med den Euroasiatiska tullunionen, säger Li Bennich-Björkman, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet.

– Den starka maktkoncentrationen vi nu ser är ett tecken på ovilja att förlika sig med att den före detta unionen orienterar sig åt olika håll. I och med maktkoncentrationen till Moskva har också styret av alla andra delar av den ryska staten blivit väldigt centraliserade.

– Idag är Ryssland ingen demokrati. Man kan inte föra ett krig i hemlighet där ryska soldater offras på det sätt man nu gör ifall man vore en demokrati. Den atmosfär som dominerar landet präglas av en auktoritär statsledning.

Vad tror du att kommer att hända inom den närmaste framtiden?

– Det kan jag inte spekulera i, jag kan inte ha en bra gissning om den saken.

– Men den spekulation jag sett, den som verkar peka mot ett relativt sannolikt scenario, är att den del av östra Ukraina som idag är i krig kommer att bli ett område med självstyre med en tydlig orientering mot Ryssland, som till exempel Transnistrien.

– Och det kommer att fortsätta att vara en konflikt mellan Ryssland och Ukraina under en lång tid framöver. Ryssland kommer inte att backa från konfrontation med väst.

Man kunde säga att Ryssland historiskt sett har goda skäl att vara skeptiskt inställt mot väst, man kan till exempel ta förödande exempel som Napoleon och andra världskriget. Är Rysslands förhållande till väst, och västs förhållande till Ryssland, återkommande problematiskt genom historien?

– Jag tror att det gått i vågrörelser. Ryssland har haft ett ganska ambivalent förhållande till väst. Delvis har man i Ryssland varit väldigt intresserat av väst, man har velat stå i förbindelse med Europa. Samtidigt har man varit mån om att behålla och värna om sin ryska identitet.

– Men vad som har hänt nu är att vi har att göra med en politisk manipulering i Putin. Han är fullständigt hänsynslös. Han piskar upp stöd genom att skapa fiender som landet måste enas mot.

– Samtidigt kan man komma ihåg att under Putins första år vid makten skedde däremot ett påfallande närmande med väst, särskilt efter 9/11. Men i takt med att man kommit att ha skilda syner på internationella engagemang som Balkan, som började redan innan Putin, och sedan Irak, Libyen och Syrien har man drivit längre från varandra. Nu har vi en total politisk konfrontation mellan väst och Ryssland.

Men vad som har hänt nu är att vi har att göra med en politisk manipulering i Putin. Han är fullständigt hänsynslös. Han piskar upp stöd genom att skapa fiender som landet måste enas mot.

Påminner den nuvarande regimen om de man hade i Sovjet under kalla kriget?

– Under Sovjettiden präglades *allt* av kalla kriget. Det fanns en terrorbalans. Nu är Ryssland betydligt mer oberäkneligt, det är svårt att tolka situationen.

– Men Ryssland är idag ändå mer pluralistiskt än tidigare, även om man har en förtryckande statsapparat. Skillnaden är att det nu inte är ideologi som styr.

– Och här är den riktigt stora skillnaden jämfört med tidigare: Det är pengar som styr. Och det finns en koppling mellan de styrande oligarkerna och den organiserade brottsligheten.

Är det här helt nytt, den kopplingen fanns väl åtminstone latent i Sovjetunionen, särskilt under slutet?

– Sällan är någonting helt nytt. Det finns en kontinuitet från Sovjettiden. Den nuvarande eliten och den dåvarande är ganska mycket en och samma. Det som är nytt är att det är svårt att separera den politiska eliten från den ekonomiska. Men man kanske bör påpeka att det ändå är enklare att separera på den i Ryssland än vad det är i Ukraina.

– Men vad som är nytt är alltså pengarna och marknadsekonomin. Dessa förändrar vad som är en resurs. Nu är inte partitillhörighet en resurs. Det är pengar som är den stora resursen. På det sättet är Ryssland ett helt annat samhälle idag.

I ditt keynote-anförande under Statsvetardagarna ska du prata om motståndet mot Sovjet i västra Sovjet. Du nämner att det fanns ett mjukt motstånd, ett existentiellt motstånd. Hur tar sig det motståndet i uttryck idag – finns det ett arv som lever vidare?

– Det lever bland annat vidare i en stark nationalism och en stark nationell identitet. Både i de baltiska staterna och i västra Ukraina. Man har värnat om sitt språk och sin kultur, det gjorde man alltså även under sovjettiden. Det var ett starkt kapital och det är det fortfarande.

– Med allt det som händer idag med Ryssland och i Ukraina är det klart att det i de baltiska staterna finns en väldigt stark oro för vad som ska komma att hända. Det finns till exempel ett stort antal inflyttade ryssar i Estland och Lettland som flyttade och flyttades dit direkt efter andra världskriget. Det är ju förvändningar om att skydda rysk befolkning som Putin använt för att legitimera militära ingrepp.

– Den ryska statsledningen idag är en stadsledning som förskräcker. Samtidigt som det finns starka band som förbinder de forna sovjetrepublikerna språkligt och kulturellt reagerar man nu med att ta avstånd från ett aggressivt Ryssland. ♦

Intervjun är gjord innan mordet på Boris Nemtsov.

• Li Bennich-Björkman håller sitt keynote-anförande under Statsvetardagarna torsdagen den 19 mars klockan 13 i auditorium Armfelt, Arken, Åbo Akademi.

Sanktionerna gör väst till fiende

Doktor Elena Belokurova undervisar i statsvetenskap vid Centret för europeiska studier vid European University i Sankt Petersburg. *MfÅA* intervjuade henne om farhågorna för de västliga sanktionerna mot Ryssland i april ifjol. Det här är en uppföljning.

Vilken effekt har de ekonomiska sanktionerna haft på det dagliga livet i Sankt Petersburg – är det något man ser i gatubilden?

– Den mest synliga aspekten i det dagliga livet är de ryska sanktionerna mot importen av matvaror från väst. I allmänhet kan man se att alla matvaror blivit dyrare. Annars har också rubeln förlorat värde mot euron och dollarn, vilket lett till att en del företag gått i konkurs, eller gör nedskärningar för att dra ner på kostnaderna. Antalet tillgängliga arbetsplatser minskar.

Vilken effekt har de ekonomiska sanktionerna haft på det politiska klimatet?

– De ekonomiska sanktionerna har försämrat den allmänna ekonomiska situationen i Ryssland, men de har inte den politiska verkan man från väst hoppats på. Istället för att känna besvikelse över sitt eget lands regering ger den ryska befolkningen väst, särskilt USA:s och EU:s politiker, skulden för försvagandet av den ryska ekonomin. Som en följd är folk ännu mer förgadade på sina "fiender" och stöder den ryska anti-västliga utrikespolitiken.

Hur ser man de här stämningarna i det dagliga livet i Sankt Petersburg – känner man av en isolering från, och en spänning mot väst?

– Ja, spänningen är nu en del av det ryska livet, men hittills ser man det inte i dagliga relationer med folk från väst. I stort tror jag att du inte skulle märka av någon förändring alls om du kom till Sankt Petersburg. En hel del har ändrats för dem som ska samarbeta med väst i olika områden, det är betydligt krångligare nu. Men det är inte något besökare och turister märker av.

Hur rapporteras kriget i Ukraina. Erkänner man att ryska trupper är involverade i striderna?

– Rapporteringen från kriget i Ukraina är färgat av rysk propaganda. Att ryska trupper är involverade erkänner man inte, men man säger att en del ryska frivilliga har rest till östra Ukraina för att "stöda sina bröder i kampen mot ytterhögnationalisterna från västra Ukraina". En liten minoritet av den ryska befolkningen känner till verkliga exempel på ryska trupper som deltagit, tycker inte om det och kritiserar den ryska inblandningen i kriget, och de försöker göra något åt saken. Men det är en väldigt liten minoritet och det är mycket farligt för dem att tala högt om det här. Men ändå kommer många att delta i anti-krigsdemonstrationerna den första mars i Moskva och Sankt Petersburg. ♦

Intervjun med doktor Belokurova är gjord den 26 februari.

MARCUS PREST

Elena Belokurova. Foto: Privat

Ryssland har efter ett år av krig inte uppnått sina mål

Ryssland agerar aggressivt i sitt närområde för att markera sina stormaktsambitioner. I relation till sina grannar har Ryssland en nästan outsynlig militär eskalationsdominans som vilar på världens största kärnvapenarsenal. Därför är det ingen i väst som vill eller vågar riskera en direkt konfrontation med Ryssland.

TEXT: MARCUS PREST

Hur ser maktfördelningen ut mellan en stats politiska ledning och dess militära ledning är en fråga som blir särskilt aktuell när en stat befinner sig i krig. I vilken grad tar politiker beslut som har direkt taktiska konsekvenser för militären och i vilken grad tar militärer beslut som kommer att ha politiska verkningar? **Fredrik Westerlund** är säkerhetspolitisk analytiker vid totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i Sverige. Han koncentrerat sig på rysk säkerhetspolitik sedan 2007 och doktorerar i statsvetenskap vid Åbo Akademi på civila-militära relationer i Ryssland med fokus på vem som fattar beslut i vilka frågor.

– Hur mycket makt ska militärer ha i egenskap av experter på krig, och hur mycket makt ska politiker ha i egenskap av legitima företrädare för staten är ett intressant problem att titta på helt generellt. Allmänt kan man säga att ju mer makt politiker har desto större är risken för att militären får svårare att lösa sin uppgift effektivt, medan om militären får mycket beslutanderätt så finns det en risk för att krigshandlingarna saknar stöd och det finns en brist på legitimitet för det man gör, säger Westerlund.

Ryssland har sedan Sovjetunionens sammanbrott agerat militärt utomlands i fredsbevarande uppdrag på Balkan, fört krig i Tjetjenien, Georgien och nu i Ukraina. Westerlund säger att det är tydligt att våldsanvändning är ett instrument i den ryska politiken. För att få en uppfattning om hur Ryssland kan tänkas uppföra sig i framtiden är det värt att studera var och av vem besluten att tillgripa militära medel (och vilka medel som kommer att användas) fattas.

– En första analys av hur det gått och går till i Ukraina är att den ryska politiska ledningen har en väldigt stor del i beslutfattandet. Det vill säga: politiska beslut har styrt krigföringen i stor utsträckning. Under hela konflikten i Ukraina har militären anpassat sin våldsanvändning för att gå ihop med den politiska berättelsen om vad man håller på med och vad man påstår att sker i Ukraina. Man påstår till exempel att man inte själv deltar i ”inbördeskriget”. Därför bakbinds också militären på ett visst sätt: man har till exempel inte använt flygunderstöd eller attackhelikoptrar.

Detta eftersom det inte går att påstå att separatister kan göra flygsortier och inte kan de heller ha tillgång till de modernaste ryska attackhelikoptrarna.

Man har under åren kunnat läsa om hur det verkat råda anarki i den ryska armén, vilket är en kontrast till det disciplinerade uppträdande ryska krigsmakten visat vid invasionen av Krim och kriget i Ukraina. Enligt Westerlund är det inte överraskande att de ryska stridskrafterna lyckats uppträda så disciplinerat i förhållande till politiska förhållningsorder. En del av disciplinen är det sovjetiska arvet där armén var tydligt underordnad partiet. En annan del av det är Putins frustration över den militär som han hade till förfogande när han tillträdde som president i slutet av 90-talet och det upprustningsprogram som följt efter det.

– Trots att Ryssland då hade en militär på 1,4 miljoner man lyckades de inte få ihop de 80 000 man de skulle ha behövt i Tjetjenien. De skickade 55 000 man. Efter det har Putin målmedvetet format militären till ett användbart instrument för politiska syften och ansträngningarna har burit frukt. Den ryska militära förmågan är idag väsentligt bättre än den var i början av 2000-talet även om man ännu inte nått den uttalade målsättningen.

Den ökade förmågan har uppnåtts med stora satsningar på vapen, övrigt material och övningar men också med att man höjt officerarnas och de kontraktsanställdas löner och status vilket förbättrat lojaliteten mot den politiska ledningen.

– Ökad militär förmåga i sig betyder inte att man behöver oroa sig. Men det man däremot har andeldning att bekymra sig över är den ryska politiska ledningens vilja att använda väpnat våld.

Rysslands krig mot Georgien 2008 var, eller borde ha varit en väckarklocka för väst. Men på många håll föll man snabbt in i dvala igen. Nu har Ryssland ställt världen inför fullbordat faktum med ett ockuperat Krim och pågående krigsoperationer i Ukraina.

– En skillnad mellan kriget i Georgien och det nu pågående i Ukraina är att skillnad mellan kriget i Georgien och det nu pågående i Ukraina är att Georgien kan sägas ha provocerat Ryssland genom att Georgien var den part som först tillgrip ett stort våld i gränsprovinserna. Men i fallet Ukraina har Ukraina inte på något sätt provocerat Ryssland – som har sänt in militära specialförband, milisförband och många andra typer av militära och paramilitära enheter in i landet.

Vad ska man tänka på i termer av vidare konsekvenser för det som nu sker i Ukraina?

– Det här handlar inte om Ukraina och det ryska agerandet handlar inte om någon rysk oro för rysk befolkning i andra länder. Det här är Rysslands svar på det man upplever att är västs försök att ringa in Ryssland. Man ser USA:s militära makt och EU:s ekonomiska makt som ett direkt hot mot den sittande ryska regimen.

– Och Ryssland har varit tydlig med att man vill ha en uppdelning av världen i intressesfärer enligt 1800-tals modell. En ordning som vi kommit bort från, bland annat i och med Helsingforsdokumentet. Ryssland anser inte att Ukraina eller mindre stater har rätt till suveränitet. De får enligt Ryssland inte ta beslut som går emot ryska intressen. Det vi ser i Ukraina är alltså ett angrepp på det rådande säkerhetspolitiska läget, som i och med angreppet inte längre är ett rådande läge.

– Vi har också sett det i olika kränkande uppträdanden. Som kidnappandet av den estniska polismannen **Eston Kohver**, överflygningar, och så vidare. Det är tydliga signaler till alla mindre stater i det som Ryssland säger att är Rysslands intressesfär.

Fredrik Westerlund.
Foto: FOI

Hur ska man tolka de ständiga övningarna, som till exempel att simulera bombanfall mot Stockholm?

– En viss del av övningarna är just övningar i att lära personalen att använda en plattform. Men det finns också övningar som svarar mot uppenbart politiska avsikter. Till exempel att man tydligt flyger mot mål i Västeuropa. Man simulerar attackuppdrag mot mål i Belgien och Danmark där man håller Nato-konferenser.

Finns det något annat land än Ryssland som håller på med den här sortens beteende just nu: Jag menar att man uppträder så här naket aggressivt: ”vi kan omedelbart sätta en svärm robotar i er konferens?”

– Kanonbåtsdiplomati är ju i sig inget nytt. Men att någon annan än Ryssland skulle hålla så på här just nu, som att markera med sina örlogsfartyg utanför Australien under G20-konferensen i Brisbane, det skulle i så fall vara Nordkorea och Kina.

Vad är avsikten med att göra sådana här markeringar?

– Markeringarna fungerar bra. Vi skräms av dem. Vi har svårt att svara, vi tycker inte att man ska använda hot som en del i umgänget mellan våra länder.

– Det beror också på att Ryssland har vad som kallas *eskalationsdominans*. Vad det innebär kan man till exempel se i Ukraina. Ukraina kunde, trots att deras armé var i dåligt skick för ett år sedan, direkt ha satt upp samma intensitet som man nu strider med i östra Ukraina. Men det vågade man inte göra eftersom man vet att Ryssland kommer att svara på varje upptrappning med ytterligare upptrappning

och Ryssland har ännu bara knutit en liten del av sina militära resurser i Ukraina.

– Och vad gäller västerländska politikernas ovilja att tala klarspråk när det gäller Ryssland beror det på att man inte vill ha en konflikt med ett Ryssland som tydligt visat att man är beredd att ta till militära medel. Och ett Ryssland som genast från början markerat att man är världens största kärnvapenmakt och att man är beredd att ta till kärnvapen. Ingen vill syna det kortet.

Hur ser du på de närmaste åren i Europas och västs förhållande till Ryssland?

– Det som verkligen är oroande med läget just nu är att trots att Ryssland annekterat Krim och lyckats skapa kontroll över ett stort område i Ukraina så har Ryssland inte lyckats nå sitt mål att förvandla Ukraina till ett neutralt land som inte vill gå med i EU och Nato. Man har inte fått kontroll över Kiev. Kriget har tvärtom ökat på den västukraniska befolkningens vilja att ansluta sig till både EU och Nato.

– Och Ryssland har heller inte lyckats återupprätta sin intressesfär som är det långsiktiga målet för Ryssland, det vill säga att rita om den säkerhetspolitiska kartan i Europa.

– Ukraina har heller ingen anledning att känna sig nöjd över situationen. Man har förlorat Krim och förlorar hela tiden mer territorium.

Och för väst?

– För väst är Rysslands angrepp på Ukraina en tydlig utmaning. Under året som gått har ingen fått vad de vill ha. Och vad gäller det säkerhetspolitiska läget går det inte att gå tillbaka. Sannolikheten är stor att

konflikten i Ukraina kommer att fortsätta, det är svårt att se att konflikten skulle få en lösning.

Hur pass oroad tror du att man borde vara i Baltikum?

– I och med att baltstaterna är med i EU och Nato är tröskeln väsentligt högre för Ryssland att angripa dem. Men samtidigt är vinsten desto större om man lyckas undergräva trovärdigheten för alliansens säkerhetsgarantier.

Hur reagerar Nato på ett ryskt angrepp mot någon av de baltiska staterna?

– Om Ryssland gör ett väpnat angrepp på någon av baltstaterna är det helt klart att Nato kommer att svara direkt. Men om det inte är ett uppenbart väpnat angrepp, om Ryssland lyckas åstadkomma en folkresning i en liten stad vid gränsen så att man får en otydlig situation så att Natos artikel 5 inte direkt utmanas, då är det inte alls lika klart vad Nato kommer att göra.

– Men för närvarande har ryska statsledningen och militärledningen tämligen fullt upp med Ukraina. Men om någon slags *status quo* uppstår, och i synnerhet om den nationalistiska segeryran som omger Putin börjar avta finns det en risk att han börjar se sig om.

Hur tycker du att man borde tänka i Finland och Sverige i och med det förändrade läget?

– Jag vill inte ge några instruktioner till våra politiker om hur de borde handla. Men det som man måste inse är att den säkerhetspolitiska situationen är förändrad i och med Ukraina och att den inte kommer

att återgå till vad den var innan annekteringen av Krim. Ryssland har kapacitet och är beredd villigt att använda våld och har motiv att göra det inom sitt närområde.

– Både Sverige och Finland ligger inom, eller gränsar till den av Ryssland *uttalade* ”ryska intressesfären”. Man måste ta den omständigheten i beaktande när man planerar sin säkerhet. ♦

Fredrik Westerlund deltar i Statsvetardagarna vid Åbo Akademi.

Statsvetardagarna 2015, 18–20 mars.

TEMAT FÖR Statsvetardagarna 2015 är Ryssland och Europa. Ryssland har genom en rad aktioner markerat att de forna sovjetrepublikernas manöverutrymme på den internationella politiska arenan är begränsat. För Finlands del har de ökade motsättningarna mellan Ryssland och västmakterna inneburit att fokus ånyo riktats mot landets geopolitiska läge.

Det övergripande temat inbjuder även till diskussioner kring ekonomisk tillväxt, demokratiutveckling samt Rysslands roll i världspolitiken. Statsvetardagarna 2015 är ett tillfälle att delta i diskussioner kring det aktuella temat.

www.samforsk.abo.fi/en/statsvetardagarna2015

Vanliga människor vet inte hur dåligt kriget går för Ukraina

I Ukraina pågår ett krig som först nu på allvar börjar lyftas fram på den internationella politiska arenan. Men bilden av vad som pågår är diffus, delvis beroende på den ryska desinformationen, delvis på grund av den Ukrainska statens inkompetens.

AA-alumnen, Rysslandskorrespondenten **Anna-Lena Lauréns** reportage är bekanta för alla som läser Hufvudstadsbladet och Svenska Dagbladet. Under den senaste tiden har man kunnat läsa hennes rapporter från det krigshärjade östra Ukraina.

Var befinner du dig nu?

– I Moskva. Jag har nyligen återvänt från en reportageresa till Kratjiv och Artjomovsk i östra Ukraina och Lviv i de västra delarna.

Varför uteblir stödet för den ukrainska armén? Hur kommer det sig att soldaterna tvingas köpa sin egen utrustning och är beroende av donationer från frivilliga för att ha tillgång till elementära artiklar som kaminer – som inte borde vara svårt att få tag på – det är ju inte pansarvärnsrobotar?

– Det beror framför allt på den korruperade och ofta inkompetenta statsapparaten. Saker som finns i lager kommer inte fram på grund av att kompanierna inte kan eller bryr sig om att skaffa fram dem. Detta är ett Sovjetarv som Ukraina inte har lyckats skaka av sig. Samtidigt är det folkliga stödet för armén stort och många

samlar in pengar, gör så kallade energibomber, honungsstickor med nötter och frön, till soldaterna och så vidare.

Hur förhåller sig det ukrainska civilsamhället till kriget? Finns det ett utbrett stöd för den ukrainska armén och en medvetenhet om vad som pågår?

– Det finns ett mycket stort stöd för armén, framför allt i de västra delarna av landet. Enligt en frivilligarbetare jag talade med är det ofta soldaterna från de västra delarna som har bäst utrustning eftersom de får mycket stöd av sitt eget samfund. I de östra delarna är entusiasmen inte lika stor och många försöker undvika att bli rekryterade.

Hur tar ukrainarna västs passivitet i kriget? Hade de förväntat sig mera av väst?

– Det officiella Ukraina vidhåller att väst stöder dem fast man vet att stödet i praktiken är mycket begränsat. Bland vanliga människor hör jag däremot frustration över att väst inte sätter hårt mot hårt gentemot Ryssland. Samtidigt är mitt intryck att alla vanliga människor inte vet hur dåligt kriget i själva verket går för Ukraina

Varför är det så svårt att påvisa den ryska arméns närvaro? Vad anser du själv – är den ryska armén direkt involverad i strider?

– Den ryska armén är involverad. Bevisen har jag listat i min blogg.

– Sedan dess har jag varit i Pskov och intervjuat ryska journalister som har grävt i hur kompanier i Pskov har sänts till Ukraina. Jag fotograferade då även färskasoldatgravar.

– Den ryska närvaron är alltså redan bevisad. De ryska marktrupperna rör sig ut och in, de är inte där hela tiden utan det verkar som

om de främst deltar i större slag. Det är en orsak till att det inte är så lätt att till exempel intervju dem. Deras fordon är ofta nyare och oberoende vittnen har flera gånger siktat fordon som inte finns någon annanstans än i Ryssland.

Hur är läget i det civila Ryssland – vet man att Ryssland krigar i Ukraina? Bryr man sig om saken?

– Många har sina åningar men än så länge finns det ingen stor folkopinion mot kriget. Det beror på att många uppfattar det som att det är Rysslands plikt att hjälpa sina bröder i Ukraina. Även om många ryska soldater har dött och i hemlighet begravts är de än så länge inte tillräckligt många för att det verkligen ska väcka en folkopinion, som under det tjetjenska inbördeskriget. Men det kan ännu göra det – om allt fler dör. ♦

MARCUS PREST

Anna-Lena Lauréns blogg

<http://moskva.blogg.hbl.fi>

Inlägget med bevisen för den ryska arméns inblandning:

<http://moskva.blogg.hbl.fi/2014/08/29/har-ar-bevisen/>

Reportage om stupade ryska soldater i Hufvudstadsbladet: <http://hbl.fi/nyheter/2014-09-06/652556/ryssland-de-lokala-hjaltarnas-land>

ONSDAG 18.3 kl. 18.30 presenterar Anna-Lena Laurén boken *Ukraina – gränslandet* i församlingshemmet i Pargas, Kyrkoesplanaden 3. **Torsdag 19.3 kl. 17.00** talar Laurén och **Peter Lodenius** på Akademin i Helsingfors om den nya boken som de gett ut tillsammans.

Anna-Lena Laurén. Foto: Förbipasserande ukrainare.

I förgrunden den högst aktive James Mashiri. I bakgrunden den pensionerade motorkanonbåten Nuoli 8.

Vårt politiska narrativ binder oss

TEXT OCH BILD: MARCUS PREST

Ur militär synpunkt är en läxa av det vi ser hända i Ukraina att vi måste ha fler förband som är gripbara direkt, säger James Mashiri. Ur ett framtida perspektiv verkar det också som att vi måste ingå någon form av försvarssamarbete. "Nato" – säger Mashiri – eftersom vi inte har inte råd med alla relevanta typer av försvarsförmåga efter år 2030.

Kaptenlöjtnant James Mashiri är officer vid Försvarsmakten. Sedan årsskiftet jobbar han vid marinsystemavdelningen som är en enhet vid Försvarsmaktens logistikverk. Innan dess har han tjänstgjort vid Marinens materielverk, Nylands brigad och Björneborgs brigad. Han är upphovsmannen till bloggen *Random Thoughts*.

Bloggandet började med att han sände några insändare till Hufvudstadsbladet och Åbo Underrättelser som rörde allmänna samhällsfrågor. I bloggskrivandet har han tagit upp samhälle och politik men det övervägande fokuset ligger på säkerhetspolitik och försvar.

Mashiri har fått uppmärksamhet för sin blogg, både i övriga medier och av politiker. I Finland är det ovanligt att militärer uttrycker sig offentligt, även om Mashiri är noggrann med att påpeka att det är i egenskap av privatperson han skriver och inte som representant för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt i någon fråga. Därför vill han heller inte ställa upp på foto i uniform när han intervjuas som privatperson. – Bloggskrivandet började på allvar hösten 2012. Att jag kände mig

manad att skriva hängde delvis ihop med att diskussionen om det svenska försvaret som då pågick i medierna, var baserad på 20 år gamla uppgifter som utgick från att Sverige hade betydligt starkare marina styrkor och flygvapen än vad som faktiskt var fallet. Dels handlade det om de uppgifter som förekom i media om den ryska försvarsförmågan som helt enkelt inte stämde. Rysslands försvar är inte alls detsamma som det var i början av 2000-talet. Det har skett stora förändringar som på allvar började år 2007. År 2008 såg man tecken på den ökade ryska viljan att använda militära medel i samband med kriget i Georgien och 2013 började de stora ryska beredskapsövningarna. Och nu har vi situationen i Ukraina.

Hur reagerar man vid Försvarsmakten på den ökade ryska aktiviteten i Östersjön och på det som pågår i Ukraina – är alla reaktioner bakom politiska beslut eller finns det saker försvaret gör självmant?

– Försvaret skickar upp jaktflyg för att möta främmande flyg, det är en automatisk reaktion. Men att stationera Hornet på Helsingfors-Vanda flygfält, som man gjorde i höstas, ligger bakom ett politiskt beslut som är ett led i att flexibelt anpassa vår beredskap. Att höja beredskapen är ett politiskt beslut. I beslutet att flytta Hornet till Helsingfors-Vanda finns också aspekter som bränsleekonomi – det är inte någon billig verksamhet att flyga så mycket.

– Men annan verksamhet pågår förstås också kontinuerligt. Förra veckan hade Ryssland alla korvetter ute och då var Försvarsmakten naturligtvis ute till havs och övervakade vår territoriella integritet och gjorde underrättelseinhämtning.

Vad ligger bakom den ökade ryska verksamheten i Östersjön?

– Ryssland har ökat på sin militära volym och höjt nivån. Det motsvarar de uttalade ambitioner som de haft sedan 2006–2007. Deras strategiska bombflyg vars flygplan är byggda på 1970-talet har genomgått och genomgår fortfarande en modernisering och det är de moderniserade strategiska bombflygen Tupolev 95:orna och Tupolev 22:orna som vi nu bland annat ser över Finska viken. Moderniseringen av bombflyget är inte ett projekt som går att göra på några månader utan något som tagit år i anspråk.

– Och nu ser vi också att den ryska övningsverksamheten börjar motsvara ambitionsnivån. Ambitionen är att bygga omedelbart gripbara förband som mycket snabbt kan sättas in i det man kallar regionala kriser. Ryssland och Sovjet har alltid haft förband som haft hög beredskap. Men nu har förband som tidigare inte haft hög beredskap kommit in i den kategorin.

Vad exakt betyder "hög beredskap"?

– Det betyder att förbandet är redo att sätta igång med att lösa sin uppgift inom 48 till 96 timmar.

Det är antagligen rätt kostsamt att ha folk och utrustning direkt tillgängliga på det sättet dygnet runt och varje dag i veckan?

– Stormaktsambitioner kostar en del, får man väl säga.

Finns det någon anledning till oro i Finland över den ökade ryska beredskapen?

– Kommendören för Försvarsmakten sade med tydlighet att det är uppenbart i och med det vi ser hända i Ukraina att vi måste ha fler förband som är gripbara direkt. Vi kan inte räkna med att vi har tid att mobilisera i flera månader så som den nuvarande modellen förutsätter.

Betyder det här proffs?

– Nej, vi kan ha reservistförband i hög beredskap. Det som måste ordnas är bemötande av arbetsgivarna och ersättning till reservisterna så att de kan öva tillräckligt och förbinda sig till att leva så att de kan in-

finna sig genast de behövs. En större del av personalen måste vara anställda men om man tittar på Marinens internationella kustjägerstyrka som är en del av Natos beredskapsstyrka NRF15, ser vi ett förband bestående av nästan 300 soldater varav över 90 procent är reservister.

– Annars kan man säga att en högre insatsberedskap gör att uppgiften blir klarare för både värnpliktiga och reservister.

Har du haft besök av pro-ryska "nätkrigare" på din blogg?

– Nej, förutom vissa ökända figurer har jag inte ännu dragit på mig någon. Men jag är inte heller så insatt i informationskrigföringen. Däremot finns det mycket kompetenta experter inom Försvarsmakten och journalistkåren som har en lavin av ryska nättroll på sig.

En del av de mest ökända trollen, de som också förekommer i ryska medier i någon slags hets i att baktala Finland framstår nästan som komiska om ärendet de är ute i inte vore så motbjudande.

– Det som finns bakom det de säger är kusligt. Det som aktualiseras i informationskrigföringen är politiska narrativ; en kamp om vems berättelse som dominerar.

– Här kan man nämna Norge som har ett väldigt starkt nationellt narrativ i förhållande till Ryssland. Man har ett bra förhållande med Ryssland men i och med den senaste tidens utveckling känner man sig till exempel nödgad att börja öva i Finnmark där man inte övat på 50 år. Norge kommer inte att öva där med utländska Nato-styrkor, men om man nästa år säger att man gör det är det bara för Ryssland att svälja den saken.

– I det politiska narrativet i Norge är goda relationer med Ryssland, det egna Nato-medlemskapet och den aktiva fredspolitiken något som gör att Norge kan vara tydlig och jämlik med Ryssland och även fatta för Ryssland otrevliga beslut. Som Nato-medlem har Norge ett politiskt inflytande på Ryssland som är mycket större än Finlands, även om vi tror något annat om oss själva. Det politiska narrativet i Norge tillåter dem med andra ord att göra det som de tycker att är nödvändigt.

Hur ser då det finländska narrativet ut?

– Den finländska politiska realiteten är att man väldigt länge hoppats på det bästa när det gäller Ryssland och aldrig vågat tro det värsta. Vi har också trott att vi kan demokratisera Ryssland genom att vi själva är med i alla EU-projekt och samtidigt håller igång en berättelse om nordisk socialliberalism, i tron att det är något som Ryssland gillar och att om vi är snälla som kommer Ryssland att vara snäll med oss. Som följd har vi ett narrativ om att vi och Ryssland har exceptionellt goda förhållanden och det narrativet binder oss starkt, även när realiteterna förändras.

– Men om något senast nu borde vara klart är det att om det finns något den ryska statsledningen föraktar så är det europeisk liberal socialdemokrati. Och det kanske finns skäl att påpeka att det inte bara är den ryska statsledningen som tycker så här. Putin är vald av det ryska folket och i berättelsen om det Ryssland har representanter är Ryssland är ett stort stolt folk. Just nu lever landet i ett patriotiskt skimmer.

– Och jo, Ryssland är det land som befriade Europa från fascismen, det är helt sant. Men den berättelsen ser vi nu berättas när man i Ryssland beskriver Rysslands roll i Ukraina. Det har konsekvenser när den berättelsen används i samband med militära handlingar.

– Det ryska patriotiska narrativet går delvis att jämföra med det narrativ vi har här hos oss. Då kan man kanske förstå hurdana mekanismer det är frågan om. Om man tittar på de där "Kiitos 1939–44" skjor torna och lejonet – Finlands vapen i silver. Vad är det man tänker om människan som bär dem?

Åtminstone verkar det uttrycka en slags sentimental hållning?

– Det är symboler för en beslagtagen patriotism som man genast förknippar med slutenhet och xenofoba värderingar. Finlands flagga blir i vissa sammanhang en symbol för nazister. Det är väldigt synd. Det här är våra stoltaste symboler. Men en viss sorts jargong har lyckats kidnappa begrepp som patriotism och fosterländskhet och gjort att de kopplas till extrema åsikter, främlingsfientlighet och slutenhet. Man har kidnappat veteranernas kamp och använder den för sina egna syften.

– Finland var ett homogent samhälle under kriget, men det var ett öppet land. Veteranerna kämpade inte mot mångkulturalism och öppenhet för olika åsikter eller levnadssätt.

Hur skulle ett alternativt sätt att se på fosterländskhet kunde se ut?

– Man kan ju tycka att fosterländskhet och patriotism är det som vi lämnar efter oss till nästa generation. Då skulle till exempel ett noll-energismhälle, eller bättre förutsättningar för ett sådant samhälle vara en väldigt fosterländsk sak att lämna efter sig. Men det är inte i sådana

termer vi nu använder begrepp som fosterländskhet och patriotism. Och det är inte heller i sådana termer de används i Ryssland.

Hur ser du på ett finländskt Nato-medlemskap?

– Nato är ett militärt verktyg. Vad Nato kunde ge oss är underrättelser och lägesbild över vårt närområde och bortom horisonten. Skämtsamt kan man också säga att vi skulle få Norge som flankstöd i norr och balterna som vi tycker att ständigt envisas med att irritera Ryssland i söder.

– Men av Nato skulle vi knappast få mycket trupper eller flyg eftersom man med största sannolikhet kommer att vara väldigt upptagen på andra håll om något händer. Varför är det då relevant med inhämtning av underrättelser och lägesbild? Det är relevant till exempel ur aspekten att kunna se truppörelser och koncentrationer utanför våra gränser innan det är för sent att göra någon verkan då händelseförloppen nuförtiden är väldigt snabba.

– Nato kunde ge oss ett trovärdigt försvar efter år 2030. Alternativet till Nato, om vi fortfarande behåller tanken på att vi ska hålla ett helt självständigt och trovärdigt försvar med alla förmågor i våra egna händer efter 2030 – är att vi får bli som Nordkorea eller som vår östra gränne just nu: vi kommer att tvingas sätta 30 procent av våra resurser för att upprätthålla våra förmågor inom alla försvarsområden och blir i så fall ett genommilitariserat samhälle.

– Ryssland sätter över 20 procent av sin budget på militären och totalt över 40 procent av budgeten på kostnader som hänger ihop med "totalsäkerhet" eller säkerhet. Det betyder att det är en massa pengar som inte satsas på vård och skola. Hur fungerar ett sådant samhälle och hur kommer det att fungera efter att den här typen av prioritering varit i kraft under en lite längre tid? Vilken typ av medborgare fostras i ett sådant samhälle? Hur väljer sådana väljare?

– Sedan kan man titta på vilken typ av samhälle Nato-medlemsstaterna står för. Det finns en viss skillnad. ♦

James Mashiris blogg: <https://fmashiri.wordpress.com/>

Försvarsbloggar

I Sverige har en rad försvarsbloggar, främst *Wiseman's Wisdoms* (se nedan) och *Skipper* förändrat den säkerhetspolitiska diskussionen rejält. Både Wiseman och Skipper har öppnat för konkreta sakfrågor och borrar sig igenom retorik och vagt språk gällande säkerhetspolitik och rapporteringen av den. Båda blogginnehavarna har under de senaste åren regelbundet publicerats i *Svenska Dagbladet* och *Expressen*.

I Finland är den säkerhetspolitiska debatten mera sluten, diskussionsnivån lägre och ofta pompösare utan klart sakinnehåll. Finlands kändaste säkerhetspolitiska bloggare är James Mashiri med hans blogg *Random Thoughts*, möjligtvis följd av den säkerhetspolitiska forskaren Charly Salenius-Pasternak på Twitter. Den viktigaste bloggen är *The Ulkopolitist*.

Säkerhetspolitiken i Norden mera hotdriven och mindre viljedriven

Den ryska desinformationen har inverkat på hur medierna rapporterar händelser relaterade till rysk militär aktivitet. Med desinformationen har Ryssland lyckats föra in en osäkerhet i hur man förhåller sig till allt som rapporteras, både hos journalister och den enskilde mottagaren som själv måste agera källkritiskt.

Ett fall som den svenska militärbloggaren bakom bloggen *Wiseman's Wisdoms*, Gripenpiloten och majoren i svenska flygvapnet Carl Bergqvist tar upp i ett tal för svenska försvarsutbildarna och psyops-förbundet är nedskjutningen av passagerarplanet MH117. Ryssland lyckades snabbt få in en osäkerhet om vem eller vad som skjutit ner flygplanet. En rysk version påstår att det skulle ha varit ett ukrainskt markattackplan av typ Su-25 som skjutit ner planet. Eftersom journalister för det mesta inte är experter togs den storyn med i rapporteringen som ett möjligt skeende tillsammans med satellitbilder som en expert genast såg att var förfälskning. En expert på flyg och luftburna vapensystem vet också att det är ett helt omöjligt skenario att en Su-25 skulle ha skjutit ner MH-117 – av en rad tekniska anledningar, bland annat för att en Su-25 inte kan nå ett passagerarplan på hög höjd i hög fart och för att de vapen Su-25 bär inte kan åstadkomma en sådan effekt att ett passagerarplan bryts itu i luften. Allt detta kan dock tunga markbaserade luftvärnsrobotar åstadkomma. Ändå är skadan redan skedd och mycket tid ägnas åt spekulationer kring saker som inte kan ha skett istället för att koncentrera sig på vad som faktiskt skett. Talet finns på Bergqvists blogg.

I intervjun nedan svarar Carl Bergqvist, liksom i sin blogg, i egenkap av privatperson och inte som representant för svenska Flygvapnet.

Vad det verkar utifrån vissa bloggar och rapporter så opererar kompletta ryska förband i östra Ukraina, med stridsvagnar, annan tung materiel och hundratals soldater. Om det är sant: hur kommer det sig att man från västs sida inte kan bevisa en sådan sak otvetydigt? Vill man bevisa det? Finns det skäl till att man inte vill det?

– Det är svårt att se hur man bättre kan bevisa det än vad som redan gjorts. Vad ska man visa upp som övertygar privatpersoner? Privatpersoner kan inte tolka det man ser på satellitbilder? Majoriteten kan heller inte skilja en stridsvagn från en pansarbandvagn så hur ska man då kunna se vad som är ryskt och vad som är av annan nationalitet? Det är det problemet som Ryssland utnyttjar.

– Det finns redan satellitbilder på ryska enheter, ryska soldater gör massor av inlägg i sociala medier om sitt deltagande i Ukraina, det finns enorma mängder bilder på materiel som är exklusivt rysk. Problemet är att Ryssland gör sitt yttersta för att motsäga detta med i många fall absurda påståenden. Ta till exempel bilder på det nyligen levererade ryska luftvärnssystemet Pantsir-S1 i Donetsk eller närvaron av stridsvagnar av en typ som började levereras till ryska armén 2012. Här är det medierna som är problemet eftersom man inte verkar våga skriva om detta eller belysa det eftersom Ryssland förnekar närvaron och journalisterna själva saknar kunskaperna att förstå det material som finns att tillgå.

Ser du som Gripenpilot direkt den ökade ryska aktiviteten i Östersjön? Vad är det du ser?

– Jag är för närvarande elev på den högre stabutbildningen på svenska Försvarshögskolan, ungefär sedan Krimoperationen började, så det är inget jag ser nu. Men jag kan bekräfta att under de år jag suttit i incidentberedskap så har närvaron blivit allt starkare.

– Vad jag kan se av den öppna rapporteringen är att man genomför allt mer komplexa övningar framförallt till sjöss och att man har uppvisat en brant inlärningskurva.

Hur tolkar du den ökade ryska aktiviteten i Östersjön?

– Dels vill man markera att Östersjön är ett intresseområde för Ryssland, samtidigt som Östersjöområdet är det enda området där ryska stridskrafter och stridskrafter från Nato och EU står direkt mot varandra med gemensamma landgränser. Östersjön är av mycket stor ekonomisk vikt för Ryssland med tanke på att så pass mycket av Rysslands BNP ska passera genom Östersjön, främst olja och gas.

Vad tror du att den ryska verksamheten kommer att få för konsekvenser för det politiska klimatet i Norden under de närmaste fem-tio åren?

– Fortsätter Ryssland på inslagen väg och med samma uppträdande och retorik, kommer det att innebära ännu större nordiskt fokus på regional säkerhet. De baltiska staterna är redan nu mycket aktiva och söker förstärka sin säkerhet genom ökade satsningar på försvar och till exempel Litauens återinförande av värnplikt. Säkerhetspolitiken i Sverige och Finland blir i så fall mindre viljedriven, det vill säga färre internationella insatser, och mer hotdriven, det vill säga mer fokus på nationell och regional säkerhet.

Hur ser du på den svenska nedrustningen av försvaret? Vad borde Sverige göra inom den närmaste tiden för att få upp sin förmåga? Kommer Sverige att göra något?

– Sverige har mycket att ta igen efter att under lång tid ha prioriterat ned det nationella försvaret och avvecklat stora delar av det. Sverige kommer att behöva satsa på att återskapa grundläggande förmågor inom det nationella försvaret och framförallt se till att få krigsförbanden fullt ut bemannade och övade. Hur det lyckas beror helt och hållet på det kommande försvarsbeslutet där frågan är om Finansdepartementet är villig att ens tillskjuta de pengar som Försvarsmakten behöver för att lösa de mest kritiska behoven.

Vad tror du om den finländska försvarsförmågan? Vad tycker du att Finland borde göra nu när världsläget igen verkar mycket annorlunda än det läge vi hade för tio år sedan?

– Jag tycker Finland gör många saker rätt, som satsningen på att integrera en förmåga till långräckviddig markmålsbekämpning på Hornet. Det som kan bekymra mig är vilken den egentliga statusen är på det finska försvaret på längre sikt med tanke på de ekonomiska utmaningarna som står för dörren. Här lider Finland av en betydligt högre sekretess än Sverige avseende läget i försvaret vilket hindrar allmän insyn i hur läget egentligen är.

– Jag tror en god idé för både Sverige och Finland är att i högre grad formalisera försvarssamarbetet länderna emellan. Det ska inte råda några som helst tvivel om att det finns en gemensam stånpunkt och vilja att agera till varandras försvar i händelse av att det ena eller bägge länderna drabbas av krig. Det skulle i hög grad gynna Finland att kunna basera flygstriidskrafter i Sverige i händelse av krig, liksom det skulle gynna Sverige att kunna operera med marinstridskrafter gemensamt med Finland i den finska skärgården och i Finska viken. Transporter genom Sverige och Norge skulle till exempel kunna hjälpa Finland om man fick sjötransportlederna genom Östersjön avskurna. Båda länderna behöver också öka sina försvarsanslag ordentligt. Man ska också komma ihåg att både Sverige och Finland fortsatt är beroende av yttre stöd från andra länder för sitt försvar. ♦

MARCUS PREST

Carl Bergqvists blogg:

<http://wisemanswisdoms.blogspot.com/>

Carl Bergqvist.
Foto: Privat.

Fri programvara

– ett realistiskt alternativ

Det finns många program som är fria och öppna, många som kostar mindre och som är lika bra som kommersiella program. Vilka program kan man som användare ha nytta av, och vad innebär det att ett program är fritt? Och vem betalar utvecklingen av fri programvara?

TEXT OCH BILD: BENJAMIN ALM

Sverige dömdes tre personer i "Pirate Bay-målet" för "medhjälp till brott mot upphovsrättslagen". Straffet blev flera månader i fängelse och 46 miljoner kronor (cirka fem miljoner euro) i skadestånd. The Pirate Bay är en databas med torrentfiler, som innehåller information som gör att man från andra kan ladda ner andra filer, ofta filmer eller datorspel. Tanken att allt ska vara fritt och gratis på nätet har långa rötter i internetsammanhang, där decentraliserad kommunikation och frihet har varit hörnstenar.

GNU/Linux går i spetsen för fri och öppen programvara. Hur har det förändrats? Jerker Björkqvist är akademilektor vid datateknik vid fakulteten för naturvetenskap och teknik vid Åbo Akademi och har mött många studenter i sin undervisning.

– Dagens studenter är, vad jag kan se, vana vid att ha tillgång till allt gratis. Oftast har de anammat den inställningen oreflekterat. De har bara varit konsumenter och tänker inte på att deras framtida levebröd beror på att konsumenter betalar för produkterna, istället för att stjäla dem. Det är inte bara höga priser som gör att man laddar ner något, det kan också röra sig om svåråtkomliga produkter som inte ens går att beställa över nätet. Allt det här bidrar till att studenterna på vår projektkurs har svårt att förstå varför de ska lära sig om upphovsrätt (IPR – Intellectual Property Rights, immaterialrätt på svenska, red. anm.). Alumner som besöker Åbo Akademi understryker däremot vikten av copyright-frågor och licensiering.

En vanlig kontorsarbetare kommer kanske bara i kontakt med LibreOffice och Firefox, finns det fler program som är lämpliga för slutanvändare?

– Det finns en mängd program för alla områden som är både fria och öppna. Förutom de nämnda finns det Chromium, VLC, GIMP och förstås Linux som är ett helt operativsystem.

Några gånger funderar Björkqvist efter, det finns program som är öppna men inte fria.

– Att något är öppet behöver inte betyda att det är fritt. Öppen programvara (eng. open source), innebär att vem som helst har tillgång till programkoden, men inte att man får göra vad som helst med den. Det är ett effektivt sätt att snabbt sprida och dela med sig av sina idéer.

– Fri programvara (eng. Freeware) förknippas oftast med GNU/Linux. GNU GPL innebär att man måste skicka med sin källkod om man gör en ny produkt som använder sig av en komponent som är GPL. Det finns varianter, så kallad Weak Copyleft som gör att man kan ha med stängda komponenter i ett system.

– Samma upphovsrättsliga grundprincip gäller för musik, film och litteratur som för mjukvara, säger Björkqvist. Ändå är mjukvara ett undantagsfall, där arbetsgivaren äger rätten till produkten om inget annat har avtalats. Här är mjukvara som utvecklas vid universiteten ett undantag, för då äger skaparen rättigheterna. Upphovsrätt gäller inte idéerna och principerna bakom ett verk.

Filosofi eller pragmatik?

– Vissa företag kan betala för att ett bibliotek ska utvecklas, så att det blir bättre. Apple har betalt utvecklingen av komponenter till Chrome, trots att den är Open Source.

– Qt är ett fritt programvarubibliotek som vidareutvecklades av Nokia men som nu ägs av finska Digia. De säljer inte Qt utan enbart konsulttjänster och specialsupporttjänster.

– Ett annat exempel är Linux som utvecklas av Linux Foundation. Företag skänker pengar till Linux Foundation, där bland annat Linus Thorvalds jobbar. Företagen bidrar för att få gott rykte, men eftersom det finns tre miljarder Android-telefoner så ligger det i många intresse att det utvecklas.

Varför betalar man för kommersiella produkter när det finns gratis alternativ?

– Kunden betalar för "added value", att något är snabbare eller enklare. Privatkunder granskar noggrant vad de får, och man kan få enklare installationer eller uppdateringar med kommersiell programvara. Fri programvara kräver mer eget arbete.

– Bara för att anskaffningskostnaden är noll betyder inte det att den totala kostnaden, inräknat underhållskostnader, blir lägre. Jag läste i tidningen att München är ett exempel på det här, säger Björkqvist.

Fallet med München visar sig vara komplicerat. Microsofts egna utredningar visar att övergången till Linux i München har kostat tiotals miljoner euro extra, och Münchens borgmästare Dieter Reiter vill utreda en återgång till Windowsprodukter. IT-avdelningen säger däremot att det mesta fungerar bra med Linux, och att det har sparat staden cirka tretton miljoner euro. Motivet som uppgavs för övergången till Linux var dock inte ekonomiska besparingar, utan att de vill ha oberoende från Microsoft som är väldigt hemlighetsfulla och egenmäktiga med vad deras system gör. Samtidigt som borgmästare Reiter vill överväga en återgång till Microsoft meddelar Microsoft att de överväger att flytta sitt tyska huvudkvarter till München. Det största erkända problemet med Linux i stadsförvaltningen rapporteras vara kompatibilitet med andra system (vilket innebär Microsoft).

Inte bara programvara kan vara öppen, Jerker Björkqvist visar upp ett kretskort med öppen design.

– Microsoft har arbetat ganska slutet, säger Björkqvist utan att direkt referera till fallet München. De har inte varit villiga att medverka i utarbetandet av öppna standarder samtidigt som de genom sin storlek har satt en de facto-standard själva. De har inget intresse av att vara kompatibla med allt, eller att alla system ska vara kompatibla med deras.

– I många infrastrukturstjänster används Linux i stor utsträckning, i servrar och i routrar men också andra typer av inbyggda system. Delvis är det här en kulturfråga, det har bara blivit så.

– Öppen programvara kan vara ett hjälpmedel för att underlätta samarbetet mellan forskare vid olika universitet, de kan ha en gemensam kodbas. Själva forskningen består i att till exempel försöka effektivera en uppgift. Men vad ska man göra när programpaketet börjar bli färdigt? Det är inte universitetens uppgift. Ett riskkapitalbolag eller att de intresserade involverade startar upp ett företag är två alternativ. Det sistnämnda alternativet är ofta bäst, tycker Björkqvist. De startar helt enkelt ett nytt företag och färdigställer en kommersiell produkt.

Öppen programvara innebär att alla bidrar till ett bättre system. Det finns många som ser på frågan med filosofiska eller politiska förtecken, men det gör inte Björkqvist.

– Fri programvara är en prissättningsmodell bland andra. ♦

GPL, GNU och Copyleft

GPL, general public license, upphovsrättslig licens för datorprogram, även kallat fri programvara. Den har skapats inom ramen för programvaruprojektet GNU, och kallas därför ibland GNU GPL.

Den innebär att man fritt får använda, studera, förändra och vidare distribuera komponenten. Däremot får man inte ta copyright på programvaran, utan resultatet måste också spridas under GPL. Läs mer på www.gnu.org

Copyleft – innebär GPL-liknande licens för annat än programvara, såsom text, bild och musik. Man har alltså tillåtelse att fritt kopiera och förändra materialet, men samma frihet måste gälla resultatet.

Yoga i öst och väst

Yoga är en populär fritidssysselsättning för många finländare, men det är också en andlig praktik med mångtusenåriga rötter. Vad är modern och klassisk yoga, och vad skiljer dem åt. *MfÅA* har träffat Måns Broo för att reda ut frågorna.

TEXT OCH BILD: BENJAMIN ALM

Yoga har varit min väg att hantera ryggproblem jag fick för snart tio år sedan, och de senaste fem åren har jag instruerat yoga. Jag har hört människor säga att de blir vigare, rörligare, starkare och mer fokuserade. Men det finns också ett äldre arv i yoga, det är inte enbart en form av fysioterapi. För att lära mig mer om dess indiska ursprung, samt hur det ser ut i dagens Finland, finns det knappast någon bättre att fråga än **Måns Broo**, docent i religionsvetenskap vid Åbo Akademi. Han forskar kring yoga i Finland, och har också arbetat mycket med klassiska indiska källor. Han är redaktör för Finlands ledande yoga-tidskrift, *Ananda*. Detta gör att han har insikt i modern yoga samtidigt som han har en anknytning till en äldre tradition.

Vad är då modern yoga?

– Modern yoga är en transnationell, kulturell företeelse. Det imaginära centrumet är Indien, i praktiken är det USA. I Los Angeles finns de främsta inspirationskällorna.

Vad är utmärkande för den moderna yogan?

– Kommersialisering. Det gäller också i Finland, yoga är något man producerar och säljer, man utbildar lärare enligt vanliga, kapitalistiska principer. De talar om vikten av att vara icke-kapitalistisk, men det sker på marknadens villkor. Förhållandet till pengar orsakar en spänning.

Broo har i forskningsprojektet *”Post-Secular Culture and a Changing Religious Landscape”* intervjuat yogalärare i Åbo, och såg att alla har funderat på det här med pengar. De tar inte pengar helt för givet, som i de flesta andra verksamheter.

– Detta visar att lärarna tänker att det finns något andligt plan inom yoga, säger Broo.

– Det är något Lutherskt hos oss, som gör att vi tycker att pengar och religiositet inte passar ihop. Vi är vana vid kyrkoskatt, pengar syns inte i samband med det religiösa. Det är annorlunda i Indien, där det är självklart med butiker och kommers i anslutning till tempel, och annorlunda också i USA.

– En andra sak som är utmärkande för den moderna yogan är fixeringen vid den perfekta kroppen, något som uttrycks i estetiken. Det är vackra, unga kroppar som hålls fram. Vår tid är fysisk, allt har med det kroppsliga att göra. Det är inte helt unikt för modern yoga, det finns något av detta i klassiska texter också.

– Yoga säljs som ett sätt att nå avslappning, hälsa och skönhet. Det här skiljer det från den klassiska yogan, som utövades av asketer och människor i utkanten av det vanliga samhället. Idag är det få som ser yogan utanför, men på sextio och sjuttioalet var yoga en del av motkulturen. Yogin var då hippie eller världsförbättrare, men idag har yoga blivit en del av vardagslivet.

– Detta har gjort yoga väldigt populärt. Det ger ett löfte om något

mer, yoga är något mer, det är inte bara gymnastik. Men man läser inte fast vad det här ”något mer” är utan lämnar det öppet. Det här är medvetet, för att bibehålla mystiken och det kräver allmänna beskrivningar. Annars uppfattas det som ”religiöst”, som något dogmatiskt som andra säger. Man kallar i stället ofta yoga för andligt, och skiljer andligt från religiöst genom att anse att religion handlar om vad andra bestämmer, medan andlighet är något självvalt.

– Det ligger i tiden att andlighet är något fint, eftersom dagens honnorsord är individualitet och det personligt valda.

Broo gör mig lite ställd i sitt sätt att bemöta frågorna. Jag är van vid att man talar i mun på varandra, vilket gör att jag inte alltid tänker färdigt frågor innan jag börjar ställa dem. Broo fyller inte i mina frågor som han tror att jag menar, utan han sitter tyst och tar öppet emot min fråga, och börjar besvara den först när jag hade ställt den färdigt. Det får mig att i efterhand fundera på hur ofta jag verkligen lyssnar på de jag talar med, och hur ofta jag själv alltför ivrigt försöker komma fram i samtalet. Men intervjun fortsätter och jag vänjer mig allt mer vid Broos sätt att besvara frågorna.

Vad är klassisk yoga?

– Man kan avse två olika saker med termen klassisk yoga, förklarar Broo. För det första kan det vara ett eget filosofiskt system, med ursprung i filosofen Patanjali som levde på tre- fyrahundratalet. Yoga kan alltså vara en filosofisk skola.

– I en andra bemärkelse kan yoga syfta på en mängd andliga tekniker som strävar mot befrielse från födelse och död.

– Det finns kopplingar från den moderna yogan tillbaka till den klassiska yogan. Vissa tekniker har utvecklats och anpassats, något som skedde speciellt i början av nittonhundratalet av indiska lärare.

Det var flera trender som samverkade till det här, säger Broo och räknar upp tre.

– Det fanns då en allmän gymnastik- och hälsotrend. Samtidigt påbörjades en demokratisering och idag kan vem som helst utöva yoga. Det är för alla och inte enbart för vissa utvalda grupper. Sist kopplas det också ihop med självständighetssträvanden i Indien: de vill skapa friska och kraftiga medborgare med en inhemsk kroppskultur.

När Broo räknar upp det här går det upp ett ljus för mig. Jag känner i stora drag till hur yogan har utvecklats i väst, och jag vet efter ett par egna resor till Indien också en del om den yogan som utövas där. Men jag har inte kopplat det här till självständighetsrörelsen i Indien, trots att jag är beredd att kalla **Gandhi** för **Mahatma**. Detta visar att jag har varit individualistisk eller i alla fall opolitisk i mina försök att förstå yoga.

Men har yogan tidigare verkligen tidigare varit oförändrad i årtusenden?

– Nej, men ovan nämnda trender tillsammans med att kommunikationerna förbättrades gjorde att förändringarna blev snabbare.

Hur ser yogan ut i Finland?

– Det finns två stora grupper, den första är den yoga som lärs ut av Finlands Yogaförbund och som populärt ofta kallas hatha yoga. Den är en mjuk yogaform med avslappnad tånjning. Sedan finns ashtanga yoga, som är mer gymnastisk och fysisk yogaform. Båda dessa former brukar utövas i grupp, men varje deltagare gör ändå sin egen sak. Man har stöd av gruppen, men det blir inte en lagsport. Detta gör yoga lämplig för finländare: man gör något tillsammans, men ändå gör var och en sin egen grej. Mellan 100 000 och 200 000 har provat på yoga. Det är väldigt många!

Vad söker de?

– Främst söker de avslappning och lugn. Sedan söker de ofta en fysisk aktivitet som inte är lika aggressiv som gymnastik. Även om man ibland svettas, så finns det en viss frid i det. Yoga ses som ett alternativ till gymmet, inte till kyrkan. Det är få utövare som ser det som en andlig övning, kanske 6–7%.

Det har kommit viss kritik i Finland från kristet håll, hur ser den kritiken ut?

– Yoga har setts som en förtäckt hedendom. Under en täckmantel av gymnastik utövar man något annat. Men jag ser religion som en medveten handling, säger Broo. Man kan inte av misstag ägna sig åt religion. Det räcker inte med att råka buga sig mot Mecka för att man ska bli muslim.

Han känner inte heller till någon kristen som har avfallit från tron på grund av yoga. Däremot finns det ”kristen yoga” i Helsingfors. De börjar med bibelcitater i början, och mot slutet har de en reflektion. Jag undrar om den kyrkliga kritiken alltså är ett ryggradsmässigt avståndstagande mot något nytt och okänt, och därmed ett tomt moraliserande.

– De kristnas oro är inte helt grundlös, det skulle jag inte säga att den är. Vissa yogaformer upprepar sanskrit-ord och har bilder på hinduiska gudar. Men detta skapar snarast en exotik, och jag känner inte till någon skola där bilderna helgas, där bilderna vördas på hinduiskt sätt.

Vilka nackdelar finns det med att utöva yoga?

– Man kan skada sig också genom yoga, och intensivare former är mer skadebenägna. Men man ska inte bli skrämdd för det. Det finns klara hälsofördelar med att utöva yoga, på bland annat blodtrycket, syreupptagningsförmågan och genom att det är avstressande.

Saknas det något i modern yoga?

– Förmåga eller intresse av att rikta kritik mot samhället. Det har blivit mycket ”må bra” och ”*feel good*”. Man tappar den kritiska udden. Yoga har blivit populärt och vardagligt, då finns en risk att man tappar sin själ.

– Går det att infoga kritiken i modern yoga? frågar jag som håller med om riskerna.

– Det var annorlunda för bara några tiotals år sedan, jämfört med nu då yoga är en integrerad del av samhället. Man kan försöka skapa en gemenskap, istället för att betona det individualistiska.

– Sedan kunde man ordna alternativa ekonomiska lösningar, där man inte tar avgifter utan istället tar emot donationer. Detta innebär sponsrade lärare istället för att tjäna levebröd på att undervisa. Det finns en talko-tradition i Finland, som lever till exempel vid Arbis.

Vilka förhoppningar har du inför framtiden?

– Icke-kommersiell yoga kommer att fortleva, även om den är under press.

– Det finns också något bra med att yogalärare är kommersiella; lärarna kan leva på det, även om det är väldigt få som gör det. Men kommersiella och professionella lärare är ofta bättre.

Måns Broo, docent i religionsvetenskap och lektor vid Åbo Akademi. Foto: Benjamin Alm.

– De är mediakunniga och kan marknadsföra sina produkter bra. Dessutom är de ofta yngre.

– Populariteten verkar ha nått sin kulmen i USA och yoga har antagligen nått den popularitet som den kommer att ha i Finland, möjligen kommer den att växa lite ytterligare, förutser Broo.

– I Sverige har det blivit stort med medicinsk yoga: en sekulär form av yoga som närmast rutinmässigt rekommenderas av hälsovården. Dessa lärare har själva sjukvårdsutbildning och är certifierade, och sjukförsäkringen betalar. Ifall detta införs även i Finland så kommer det att innebära en stor förändring.

Tiden för intervjun börjar gå mot sitt slut, och Broo förbereder sig för avfärd. Jag får upp ett sista tema för intervjun, och frågar om det manliga och kvinnliga i yoga.

– Kroppsidealet i yoga är relativt androgynt, de perfekta kropparna är ungefär lika för män och kvinnor. Utövarna är till stor majoritet kvinnor, och även om de viktigaste lärarna tidigare har varit män så börjar nu kvinnliga lärare bli mer populära.

Varför är majoriteten av utövarna kvinnor, det är väl inte bara de som behöver yoga och avslappning?

– Nej, svarar Broo. Men kvinnor har sedan länge intutats att de måste tukta sina kroppar för välbefinnande, och försöka bringa kroppen inom kontroll. Det är mer självklart för kvinnor.

I ashtanga finns det en större andel män än i andra yogaformer, men även där är majoriteten kvinnor.

Jag går från Måns Broos kontor med lätta steg, glad över att ha träffat någon som tar yoga på allvar, och som samtidigt ser både dess för- och nackdelar. Yoga är ett komplext fenomen med många aspekter, och här har jag fått en inblick i ett religionsvetenskapligt perspektiv på yoga, något som jag hoppas fördjupar både min och läsarens förståelse för yoga. ♦

Yoga – att vara i sin kropp

Yoga betyder olika saker för olika personer. Många betonar de praktiska momenten, alltså själva utövandet. *MÅÅ* har träffat Ella Poutiainen för ett samtal om vad yoga betyder för henne.

TEXT OCH BILD: BENJAMIN ALM

ELLA POUTIAINEN är aktiv yogini och yogalärare, och känner därför till hur yoga påverkar henne, men också vad andra får ut av det.

När började du med yoga?

– För cirka fem år sedan. Då visste jag inte mycket om yoga, utan jag var intresserad därför att alla pratade om det. Jag hade inte heller provat på så många andra motionsformer eller aerobics-varianter.

– Jag började inte med det som motion liksom styrketräning, men nog som någon sorts kroppsvård. Jag hade tidigare hållit på med dans. Yoga tilltalade eftersom den ger kroppskänedom och kroppskontroll, och är också ett bra komplement till dansen. De första passen jag gick på var hatha yoga, lugna och meditativa pass. Det var inte alls som en slags idrottsform. Sedan flyttade jag från orten och fortsatte på egen hand innan jag kom till Åbo och började på dina pass [artikelförfattaren håller Power Yoga-pass vid motionsenheten för Åbo Akademi / red anm].

Vad vill du få ut av yoga?

– För mig är det en teknik för självkänedom, inte bara fysisk utan också mental. Den hjälper mot stress. Yoga och meditation ger en stillhet som idrottsgrenar inte ger. Stillar medvetandet.

Du åkte till Indien för din yogalärarytelse, hur gick det till?

– Jag tog ett snabbt beslut att åka dit, det var ett intuitivt val. När tanken väl kom ordnade jag snabbt ihop det och fick en jättebra tid där, intensiv och givande. Det var bra att koncentrera sig på en sak på heltid. I Finland skulle yogalärarytelse innebära att man går ett veckoslut här och ett där, med vardag emellan. Vi hade asana-pass, pranayama-övningar [andningsövningar / red. anm.] och föreläsningar om yoga sutras och anatomi. I vardagen i Finland har man inte lika mycket tid för praktik; man måste välja vad man gör.

– Målet var enligt lärarna där självförverkligande; absolut medvetenhet, absolut existens och absolut ”bliss”.

Vi söker tillsammans en bra svensk översättning för ordet ”bliss” men finner inget. Lycksalighet eller sällhet säger uppslagsboken, på sanskrit är det ordet ”ananda”, som också är namnet på yogatidskriften *Måns Broo* är redaktör för.

Det låter lite religiöst med uttrycket av ”absolut”?

– Det kanske det gör, men lärarna tyckte inte att yoga har något med religion att göra och de refererade aldrig till Gud. De presenterade yoga som något sekulärt. Kanske det är bättre att använda ordet rent, snarare än ordet absolut.

Jag har hört många berätta att de har förbättrat sin fysik på olika sätt genom yoga, men du nämnde istället kroppskänedom och kroppskontroll. Hur kommer det sig?

– De fysiska förändringarna kan man också uppnå på andra sätt. Man kan få hjälp med ryggproblem, och man kan bli rörligare. För mig har vigheten kommit via dansen. Stillheten är det viktigaste för mig med yogan.

Varför är yoga populärt?

– Det finns ett intresse för kroppslighet, för kroppslig kunskap. Dessutom behöver den västerländska livsrytmen något som balanserar upp den. För en del är yoga en alternativ andlighet, ett alternativ till religion. En sekulär spiritualitet.

På vilket sätt är det andligt?

– Det kan innebära olika saker för olika människor, det kan bidra till ett annat innehåll till varande här. Det åstadkoms genom att betona att det inte handlar om tävlan och att uppskatta det som händer här och nu. Vi försöker inte hela tiden sträva efter förbättring, eller även om man strävar så ser man det inte i termer av att man är bättre, utan man uppskattar alla stadier i sin utveckling.

Yoginis med twist, Ella Poutiainen och Hannah Hermans. Foto: Benjamin Alm.

– Jag tänker inte så mycket på min egen yoga. Jag tar den dag för dag, praxis för praxis.

– Professionellt vill jag lära mig mer inom yoga, och utbilda mig vidare inom olika aspekter. Till exempel hur man kan använda yoga som terapiform, utöver vad yoga kan ge till västerlänningar med ryggkrämpor.

– Hur mycket använder du dig av omdebatterade begrepp som prana och chakra? frågar jag på ett sätt som antagligen uttrycker min egen skepticism mot dessa begrepps användbarhet.

– Jag använder inte dessa delarna aktivt själv, även om exempelvis andningsövningarna som jag gör är till för att förbättra flödet av prana i kroppen. Men man behöver inte vetenskapliga förklaringar till allt man gör. Prova på olika saker, fungerar det så spelar det ingen roll om det finns en vetenskaplig orsak eller om det orsakas av något som händer med prana och chakra, tycker Poutiainen.

Slutligen, vem är yoga till för?

– Jag rekommenderar alla att prova yoga! Vi är alltför ovana vid att uppmärksamma vår kropp och våra tankar. ♦

Ella Poutiainen i balans och stillhet. Foto: Benjamin Alm.

ÅA-PROFESSOR RÄDDADE LIVET PÅ DRUNKNANDE MAN

KIMMO GRÖNLUND, Åbo Akademi professor i statskunskap, räddade en medvetlös man i simhallen i Impivaara i Åbo på kvällen den 26 februari. Grönlund var på sedvanlig motionsrunda i simhallen när han plötsligt lade märke till en medelålders man som låg stilla i vattnet.

Han förstod snabbt att allting inte stod rätt till och fiskade upp mannen och höll honom ovanför vattenytan, själv trampande vatten, tills simövervakarna kom till undsättning och lyfte den medvetlösa mannen ur bassängen. Ambulans tillkallades och efter att mannen, som hade fått en sjukdomsattack, fått första hjälpen vaknade han till igen. Ambulanspersonalen föreslår en livräddningsmedalj åt Grönlund.

ÅBO AKADEMIKER HÅLLER ÅRSMÖTE

MEDLEMMARNA i Akademiföreningen Åbo Akademiker r.f. kallar sina medlemmar till årsmöte tisdagen den 24 mars 2015 kl. 17.00 i Åbo Akademi huvudbyggnad, Domkyrkotorget 3, Åbo. Den som önskar delta via videoöverföring från Vasa bör meddela om det till alumnikoordinator@abo.fi eller till 050 409 64 26 senast 23 mars 2015.

RYSKA JOURNALISTER PÅ ÅA-BESÖK

ÅBO AKADEMI besöktes av en grupp journalister från S:t Petersburg fredagen den 27 februari. Journalisterna representerade medierna: *Vecherny Petersburg*, *Rossiyskaya Gazeta*, *Baltic Information Agency*, *Expert North-West*, *Radio Business FM* och *TV 100 channel*.

Man besökte bland annat Axelia där professor i kemisk teknologi, **Dmitry Murzin**, presenterade laboratoriets forskning och professor i industriell ekonomi **Kim Wikström** presenterade forskningen vid sitt labora-

torium. I BioCity berättade professor i cellbiologi, **John Eriksson** om forskningen och Turku Bioluminescence och svarade på frågor om Nobelpristagaren **Stefan Hells** tid i Åbo. Under dagen träffade journalisterna också ryska doktorander och andra forskare vid Åbo Akademi.

Journalisterna var särskilt intresserade av samarbetsmöjligheter mellan universitet och högskolor i S:t Petersburg och Åbo. Det som också intresserade var skillnader och likheter i utbildningssystemet.

TÄVLINGEN FALLING WALLS LAB ÅTERKOMMER TILL ÅBO

ÅBO AKADEMI, Åbo universitet och Falling Walls Foundation ordnar den internationella Falling Walls Lab-uttagningen den 10 augusti 2015 i Sibeliusmuseum, Åbo.

I uttagningen berättar på ett populärvetenskapligt sätt högst 35-åriga forskare, företagare och experter om ett genombrott de gjort. Evenemangets mål är att främja diskussionen mellan vetenskaper och samhället, och att föra samman representanter för till exempel konst, vetenskap, politik och ekonomi.

Under Lab-uttagningen har varje deltagare tre minuter på sig att berätta om sin forskning, innovation eller företagsidé för pu-

bliken och domarna. I juryn sitter experter från såväl vetenskapssamfundet, forskningsinstitut som företagsvärlden. Till uttagningen i Åbo välkomnas deltagare särskilt från Finland, Norden och Baltikum. Detta år erbjuder organisatören också en chans att ansöka om ett stipendium för resekostnader.

– Falling Walls Lab Turku erbjuder unga forskare en unik möjlighet för att sprida sina idéer och raderar verkligen gränser mellan olika vetenskapsområden. Efter förra årets lyckade evenemang i Åbo, vill vi fortsätta att möjliggöra unga innovatörers och studerandes internationalisering, säger **Ruth Illman**, direktör vid Donnerska insti-

tutet för religions- och kulturhistorisk forskning. Illman tillhör organisationskommittén för symposiet Aboagora och Falling Walls Lab Turku.

Falling Walls Lab Turku är en av många uttagningar som ordnas runt om i världen. De bästa från varje uttagning får chansen att delta i en final i Berlin i november i samband med konferensen Falling Walls, som ordnas på årsdagen för Berlinmurens fall.

Ansökningen till Falling Walls Lab Turku pågår till 15.5.2015 och tas emot på adressen: <http://falling-walls.com/lab/apply>
Mera information om Falling Walls Lab Turku: <http://aboagora.fi/index.php/se/fwlabturku>

Djur och kapitalism

Finländsk lag klassificerar djur som "saker". Nana Blomqvist skriver att blickarna vi möter i djuren vi utnyttjar säger mycket om oss själva.

JAG GICK OCH lyssnade på en föreläsning på Åbo stadsbibliotek där **Jo-Anne McArthur** föreläste om sitt arbete som fotograf. Jag kände till hennes arbete eftersom jag sett en dokumentär om henne som sänts under hösten. Jag blev imponerad och därför ville jag ta del av hennes föreläsning nu då hon var i Åbo. Hon är inte bara en fantastisk fotograf utan också väldigt insiktsfull om kopplingen mellan exploatering av djur, miljö och arbetsraft.

Enligt finländsk lag är djur klassificerade som saker. Slavar har också varit klassificerade som saker någon gång någonstans. Men idag, hos oss är djur saker, enligt lag.

År 2013 cirkulerade en adress för att förbjuda pälsnäringen i Finland. Adressen samlade över 70 000 underskrifter. Det blev ju inget förbud, utan istället ett tomt löfte om att man skulle förbättra förhållandena för pälsdjuren. Argumenten var de samma gamla: "Vad ska pälsdjursuppfödarna försörja sig med istället, pälsnäringen är en viktig inkomstkälla i Finland, egentligen har pälsdjuren det ganska bra, och dessutom flyttar pälsnäringen till länder med en mer tillåtande lagstiftning".

McArthur gjorde under sin föreläsning en enkel notering genom att ställa frågan "varför ska de som bryr sig om hur djur har det vara ansvariga för pälsdjursuppfödarnas förmåga att försörja sig?" Det är en bra fråga. Varför frågar man djuraktivisterna vad pälsdjursuppfödarna ska syssla med, då det är beslutsfattarnas uppgift att svara på den frågan?

Vi har politiker som försvarar koncentrerad av kapital (skatteparadis, sänkning av löner, kapitalinkomstbeskattningens utformning). Varför är det så att varje gång en högersinnad öppnar munnen beskriver de den trängda finska ekonomin som tvingar oss att förtjäna vårt levebröd till vilket pris som helst? Istället för att kapital skulle koncentrera sig till allt färre händer, kunde kapitalet finansiera vettig sysselsättning för pälsuppfödare. Sysselsättning inom vård, infrastruktur, utbildning och (grön) energi till exempel.

Men nej, pälskragarna blir bredare medan brödkörna blir längre. Löftet om att man skulle se till att pälsdjuren skulle få det bättre istället för att följa medborgarinitiativet och förbjuda pälsnäringen resulterade i ett utkast som nöjde sig med än mindre burar än tidigare och att som dricksvatten räcker det ifall de har tillgång till snö eller is. Representanterna för Suomen Eläinsuojeluyhdistys och Animalia marscherade ut ur förhandlingarna i protest (*HS* 16.2.2015).

McArthur lyckades, precis som genom sina fotografier, genom sin föreläsning förmedla de öden hon mött, den sorg över det tragiska hon ser och glädje hon känner för varje individ som räddats från laboratorerna och kött- och pälsindustrin. Den sorg hon beskrev över de öden hon mött och den banaliserade grymhet hon arbetar med att bevitnat påminner mig om polisens berättelser om arbete med sexu-

albrott och annan grov våldsbrottslighet. Normalt mår man dåligt av att se andra lida.

”Varför frågar man djuraktivisterna vad pälsdjursuppfödarna ska syssla med då det är beslutsfattarnas uppgift att svara på den frågan?”

För snart två år sedan råkade jag på ett videoklipp som PETA publicerat från en angorakaninfarm / fabrik i Kina. Man rev pälsen av kani- nen medan hen skrikande var fastbunden på ett bräde. "In the name of profit". Jag mådde akut illa i flera dagar. För någon dag sedan råkade jag på en bild av **Amancio Ortega**, en av världens rikaste människor och grundaren av Zara (ett av företagen som använder ull från angorakaninerna). Två bilder: en angorakanin och Amancio. Kan konstelation göras tydligare än så?

Både i egenskap av konsument, investerare, beslutsfattare och medborgare med rösträtt har vi ett ansvar. Vi är fria nog att välja. Den som missade Jo-Anne MacArthurs föreläsning och fotoutställning här i Åbo har kan istället se hennes film *The Ghosts in our Machine*. Blickarna vi möter där säger mycket om oss. ♦

Nana Blomqvist, doktorand i kvinnovetenskap vid Åbo Akademi.

MEDDELANDEN FRÅN ÅBO AKADEMI

Utgivning och annonsreservering våren 2015

Nr	Utgivning	Reservering	Material
3	17.4	27.3	31.3
4	19.5	27.4	4.5
5	16.6	29.5	2.6

Kommunikationsenheten vid Åbo Akademi 2014

IMPORTANT MEETINGS SINCE 1229.

TURKU CONVENTION BUREAU

är forskarens bästa vän vid planering och ansökan av internationella kongresser. Hos oss får du proffsig och sakkunnig hjälp med att välja hotell- och möteslokaler. Tillsammans hittar vi det bästa sättet att marknadsföra Åbo och din kongress. Vår service är avgiftsfri. Följ med oss på resan!

visitturku.fi

convention@turku.fi • p. 02 262 7608